DELAVCI!

Naprej za svobodo in pravice svoje! Izgubiti ne morete ničesar, pridobite pa lahko vse.

Naročnina (subscription):

$1.50 na leto, 75c na pol leta za Ameriko ($1.50 per year, 75c half year in America. $2 na leto, $1 pol leta za Evropo ($2 per year $1 per half year for Europe.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

"Delavci vseh dežela, združite se"

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

THIS PAPER IS DEVOTED TO THE INTERESTS OF THE WORKING CLASS.

Štev. 27. (No 27.) Chicago, Ill., 17. marca, 1908. Leto III. (Vol. III.)

Sodrugom in somišljenikom v pojasnilo.

Ko se je snula "Jugosl. socijalistična Zveza" pač nismo mislili na to, da smo odgovorni za naše delo kakemu denuncijantu — in to, da povemo takoj, tudi danes ne mislimo niti v sanjah.

Ampak nekaj druzega je, kar nas sili, da se pobavimo z našo stvarjo glede organizacije same, kakršna je.

V neki zlobni "resoluciji", ki so jo poslali v pjči svet neki socijalci mešane vrste, se na vse mogoče načine "šahira" z "zvezo"; pravi se, da je vse vkupaj bluff, humbug itd. pa se v potrditev tega navaja dejstvo, da podrejeni klubi ne spadajo k angleški stranki. Vse to je tako previdno in zlobno skvašeno, da mora razmere nepoznavajoč človek dobiti vtits, da je 'Jugosl. soc. Zveza' protivna, zahrbtna in konkurenčna socijalistična organizacija v Ameriki, kte ro je treba uničiti.

Ta premišljeno napačna interpretacija (prestavljatev) je tako podel pripomoček v kalkulaciji (preračunanju) za nezaupanje napram "Zvezi", kakor njih strateologični "tricki". Vsa kvaliteta: iz zaloge "Glas Svobode" — naših denuncijantov.

Denuncijantstvo, zlobnost, trickarstvo, laž, obrekovanje, podtikanje, to so sredstva, s katerimi se bojujejo naši socijalci napram svojemu načelnemu sovražniku, — bil ta v socijalističnih vrstah ali drugod.

Toda oglejmo si našo organizacijo in stališče, ki ga zavzemamo napram skupni stranki pa razloge, ki podpirajo naše stališče napram nji.

Ti razlogi naj bodo ob enem odgovor na vse tiste elemente, ki našega stališča ne razumejo in ki jim sploh naše razmere nič mar niso — pa iščejo le dlake v jajcu in prepirov.

Vsakemu sodrugu in somišljeniku, ki ima zmisel za organizacijo (uredniki "Gl. Svobode" jo seveda nimajo; le-ti bi le radi podirali kar drugi zidajo) mora biti jasno, da je v prvi vrsti narodnih socijalističnih skupin dolžnost ustvariti si utrjeno postojanko, kos socijalistične org. v Ameriki in od tod istotako časopisje; da mora ta postojanka delati v prid splošnega razvoja po svojih potrebah in ukrepih, katere narod sam najbolj pozna in, da mora v očigled dosege imeti nekako organizirano središče, ki je v kontaktu (dotiki) prvič s svojimi ljudmi in drugič, s stranko.

Vsak narod mora biti samoupraven že po konstituciji, ki nam jo daje washingtonska vlada — glede kulturnega dela.

In ker je za socijalistično vspešno delo prvi pogoji neoviranje dela ki ga vsak narod sam najbolje razume in pozna je logična potreba priznanja samouprave tudi od socijalistične skupne stranke.

Te naravne potrebe, ki so nujni faktor za razvoj socijalizma v Ameriki sploh je priznalo, po daljši praksi tudi slovensko socijalistično začetništvo v Ameriki in jih zasledovalo do danes.

Vsled tega se je osnoval osrednji odbor slov. soc. gibanja, ki daje iniciativo (navodila) podrejenim soc. klubom na celi črti soc. gibanja, in ergo, se isti trudi, da se teh klubov čimveč ustanovi.

Na ta načinje bil storjen prvi korak, ki je bil nujno potreben v soc. gibanju že radi ekzistence lista "Proletarca", ki je duša socijalistične ideje med Slovenci v Ameriki. Punktum.

Drugi korak bi bil torej, da se vse naše gibanje glede glavne kontrole, ki vodi k zaupanju, soglasju skupnega dela pride v bližino skupnosti.

In tu stojimo prav sedaj posredno vsak na enem koncu ene vrvi. Razlogi k situaciji pa so sledeči:

Dosedanji štatut skupne stranke, ki je bil sprejet na zadnji narodni konveniji se ne peča v nobenem oziru glede osrednjih odborov kakega druzega naroda; to se pravi: na tisti konveniji ni bilo zastopnikov tujih narodov v tolikem številu, da bi dobil tak predlog večino; eksekutiva sama pa menda tudi ni hotela priporočati take avtonomije, kajti računala je bržčas le z dohodki, ki bi v slučaju dosedanjega štatuta slišali vsi na skupno stranko. Po štatutu, ki je bil sprejet glede organizatoričnega dela je kazalo torej centralni blagajni lepe vspehe; čas dela pa je prinesel vse druge račune, kajti centralizacija je imela s tujezemskimi organizacijami več troškov in sitnosti kakor bi jo imela v slučaju, ako bi vsaka narodnost imela svoj osrednji odbor, pa bi bila eksekutiva v dotiki le z onim osrednjim odborom.

Do tega rezultata je prišla sama eksekutiva skupne stranke, kakor nam je znano.

Da dobimo pravo sliko o sitnostih, ki jih ima danes soc. stranka moramo vedeti, da je stranka dolžna za strankarski davek, katerega mora vsak klub plačati tudi nekaj storiti v svrho pouka, agitacije i. t. d. In če je napr. kak narod, ki ima le nekaj socijalistov — tedaj ima eksekutiva ogromnih izdatkov za etabliranje uspešnega dela v agitaciji, časopisja itd. poleg pa zelo ne zanesljivo kontrolo, da se vsi izdatki v resnici porabijo za pravi namen.

Po drugi strani pa so trpeli ozir. trpe člani radi pomanjkanja na tozadevni literaturi, da si imajo vplačati redne mesečne doneske. Neznanje uradnega jezika, ki najde v tolikih slučajih vedno težkoče ovirajo zopet napredek in kršijo strpnost. Nastaj neka jezikovna odvisnost po večeh osebah mesto ene ali dve itd.

Prav to težko stališče samo, v kontroliranju nad delom tujih narodnosti in težkoče narodnosti same nas je opravičilo potem, ko smo prezrli avtonomijo vzdržati se direktne gospodarske kuperacije, ki pod naslovom "Zveza" po štatutu niti ni na mestu, dasi spada naš klub tje.

Prav zato tudi ni naše uprašanje glede "zveze", če ona spada k skupni stranki ali ne ker do sedaj, po štatutu skupne stranke sploh ne more nobena Zveza spadati tje.

"Jugosl. soc. Zveza" sicer res ne dela v soglasju organizatoričnega štatuta skupne stranke, toda ne zato, ker neče, temveč zato, ker ne more. Dela pa v soglasju socijalistične ga programa po svojem štatutu, ki je v soglasju s skupnim programom.

Organizatorični štatuti niso principi socijalizma; vsaka soc. organizacija ima lahko svoj organizatorični štatut; štatuti se naslanjajo zgolj na taktiko, kretnjo, gibanje in nimajo nobene etične vsebine tikajoče so socijalizma. Torej zgolj načrt bojevanja, načrt v detaljnem delu. Kdor je čital štatut "Jugosl. soc. "Zveze", katere so prejeli člani zveze, ta ve, da priznava zveza program skupne stranke.

Torej že z enostavnega stališča, ker stranka po štatutu ne jemlje cele osrednje odbore v svoj krog je zlobnost podtikati komu, da "Zveza" ni tam; da pa zveza ekzistira in kako je ta potrebna, smo navedli že v začetku. Pred vsem je "Zveza" potrebna nam; in da so take 'Zveze' zelo potrebne tudi za splošno stranko, kar danes prizna eksekutiva splošne stranke same, to bo treba povedati na prihodnji konveniji!

Da je pretekla konvencija pustila v tem oziru to vrzel organizatoričnega štatuta ni naša krivda; in ne samo kak would-be socijalist, temveč tudi eksekutiva skupne stranke same, mora biti hvaležna, da smo slovenski socijalisti že v naprej pripravljeni sprejeti prihodnji štatut, ki bo našel pri nas takoj realna tla, če bo sprejet v tem smislu.

Več treznih misli pa manj zabavljanja bi pričakovali od tistih, ki se hočejo učiti socijalistične agitacije.

John Petrič,
gl. taj. soc. Zveze.

United Iron & Steel Co. v Sharonu, Pa. je nazanila svojim delavcem v West Middlesex in Retonia plavžih, da s 1. majem zniža plače od deset do petnajst centov na dan. Plačina lestvica ni več razpravljajoče vprašanje med delojemalci in delodajalci v železarski in jeklarski industriji. Jeklarski magnatje izdelajo plačilno lestvico zdaj sami in mezdni sužnji jo morajo sprejeti ali se pa potopiti v morju brezposelnih delavcev Tako delajo kapitalisti.

Od blizo in daleč

Roosevelt — veleanarhist.

"Appeal to Reason" je priobčil v svoji zadnji števiki z dne 14. marca obširen članek, v kterem dokazuje, da je predsednik Roosevelt veleanarhist t. j. največi anarhist v Zedinjenih državah. "Appeal" pravi, da so republikanco v državiOhio, v svojej platformi bombastično raztrobili, da oni so za individualizam proti socializmu. To načelo namreč zastopa Mr. Taft, Rooseveltov kandidat za predsedništvo. Kaj pa je individualizem? Na to odgovarja Thomas Huxley, veliki filozof, takole: anarhija ali samovlada je logičen rezultat one politične forme, ktera je že več kot pol stoletja znana pod imenom individualizem. To je dovolj jasno. Republikanci s Rooseveltom in Taftom na čelu so torej za individualizem. Oni so za anarhizem proti socializmu in Roosevelt, kteri je po naslovu prvi zagovornik tega načela, je potemtakem največji individualist ali—anarhist v Zedinjenih državah.

"Penrose bill" zadavljen.

Znani "bill" ali predlog, kterega je predložil zvezini zbornici v Washingtonu senator Penrose kteri je določal še več kot turško cenzuro za časopisje, je bil — čast bogovom! — srečno zadavljen v senatni zbornici 6. marca. Tako infamnega atentata na svobodo tiska še ni bilo v Združenih državah, kakor je bil ta "bill"; določal je namreč, da ima generalni ali najvišji poštar v Washingtonu pravico suspendirati vsak časopis s tem, da ga direkno bacne iz drugega poštnega razreda. Ako bi ta 'bill' postal zakon, tedaj, good by vse socialistično in radikalno časopisje v Zedinjenih državah. Omeniti še moremo, da je k porazu tega "billa" največ pripomoglo zavedno ameriško delavstvo.

Ko se je namreč zvedelo kakšna nevarnost preti socialističnemu časopisju iz zvezine zbornice, romalo je nebroj protestov v Washington do kongresmanov in senatorjev.Protestve je podpisalo do tisoče delavcev. Nedvomno je to vplivalo na člane zbornice, kteri so 6. marca glasovali proti temu "billu". Zopet nov dokaz, kaj lahko vse stori ljudstvo, ako se o pravem času in s pravo energijo zavzame za svoje koristi.

Orchard končno pred vislicami.

Hary Orchard, znani lopov iz Zapada, kteremu se je ponesrečilo Haywooda, Moyera in Pettibonejа s pomočjo kapitalistične bande spraviti na vislice, bode sojen 18. marca pred sodnikom Woodom v Boise, Idaho. Orchard bode sojen brez porotne obravnave, kajti priznal je sam, da je umoril eksgovernorja Steunenberga. Obsojen bode najbrž v smrt.

50 šolskih poslopij v nevarnosti.

Katastrofa v Collinwoodu, O. kjer je zgorelo nad 170 šolskih otrok, je dala povod inspekciji šolskih poslopij malone vsih ameriških mestih. Zlasti se marljivo priskujejo šole v Chicagu. Od 360 ljudskih in 200 privatnih in cerkvenih šol so našli inspektorji, da je med temi 50 šolskih poslopij, ktera niso varna pred ognjem. Te šole bodejo nemudoma zaprli. Merodajni faktori so se torej šele zdaj spomnili, kako je treba spoštovati varnostne odredbe.

Walsh v petletni zapor

John R. Walsh, znani finančni anarhist, kteri je pred trimi leti bankrotiral tri banke v Chicagu in ogoljufal svoje depozitorje za več kot tri milijone dolarjev, je bil zadnjo soboto po zvezinem sodniku A. B. Anderson v Chicagu končno obsojen v petletno ječo. Walshevi advokatje so vložili priziv.

Afera Shippy & Averbuch.

"Kje si slavni Emil Zola! Ameriški Zola, vstani se si kje! Mi hočemo Zolo! — Ali se ne bo med 80 milijoni Američanov našel mož, neustrašen in požrtvovalen, kakor je bil oni veliki Francoz? Ali ne bo vstal iz ljudstva, kterega dežela temelji na načelu neodvisnosti, drugi Emil Zola, da bi izvojeval pravico Olgi Averbuch sestri onega, kterega je umoril šef Shippy? Pridi Zola!"

Tako je pisal predzadnji ponedeljek "Daily Jewish Courier", organ konservativnih židov v Chicagu in strogo republikanski list, kteri je lansko spomlad pomagal izvoliti Busse-ja chicaškim mayorjem. "Courier" zahteva natančno preiskavo o umoru Averbucha in hoče,da se Shippy kaznuje če se dokaže, da Averbuch ni imel namena napasti načelnika policije. Olga Averbuch namreč zatrjuje, da je njen brat najbrž šel k Shippy-u za podpis neke takozvane "značajniške" listine, kakoršno morajo imeti židje v Rusiji s podpisom policijskih oblasti, ako hočejo odpotovati v drugi kraj.

Chicaški židje so vsled afere Shippy&Averbuch silno razburjeni. Prej imenovani list "Courier" piše dan za dnevom perečе članke proti policiji in poziva vse ameriške žide na "maščevanje". — "Oko za oko, zob za zob,!" piše urednik istega. Židje nameravajo ustanoviti fond za 40.000 in začeti s procesom proti Shippy-u takoj, ako preiskava dožene — vrši se te dni — da je bil Averbuch nedolžen.

Delavsko gibanje

Štrajk premogarjev.

John Mitchell, stari predsednik premogarske organizacije United MineWorkers of America, kteri ima odložiti predsedništvo 1. aprila, je prošli teden sklical v Indianapolis Ind. izvanredno konvencijo zastopnikov te unije na važno posvetovanje vsled nove plačilne lestvice.

Na ti konvenciji je izjavil Mitchell, da so operatorji premoga odklonili prisostovati na mezdni konferenci, kjer bi se obravnavalo o novi plačilni lestvici. Vsled tega so premogarji prisiljeni, ako vzdržijo operatorji svojo trmoglavost, 1. aprila suspendirati delo na vseh poljih mehkega premoga in začeti boj s premogarskimi magnati.

Sedanja plačilna lestvica poteče zaeno z delavsko pogodbo med premogarji in operatorji 1. aprila tek. let.

Kakor poročajo bode sedanja konvencija premogarjev sklenila sledeče: prvič: odobriti mezdne zahteve in pozvati vse operatorje k skupni mezdni konferenci, kjer morajo podpisati plačilno lestvico in sklicati krajevne (distriktne) mezdne konference; tretjič: zavreči vsako lestnico, ki ne bode kompetentno distriktna, to se pravi, za ktero se ne zedinijo operatorji in premogarji iz zapadne Pennsilyvanije, Ohio, Indijana in Illinoisa; četrtič: podaljšati sedanji kontrakt za dobro enega meseca in v tem času nadaljevati z delom, tako da se da operatorjem prilika za pogajanje s premogarji.

Operatorji v Indiani so baje pri volji podpisati novo lestvico in upati je, da bodejo tem sledili tudi ostali in tako preprečili veliki štrajk.

6170 premogarjev odslovljenih.

Iz Pottsville, Pa., poročajo z dne 12. marca, da so družbe v P. & R. rovih trdega premoga odslovile 6170 premogarjev. Družbe niso še nič naznanile, kedaj spet pričnejo z delom v premogokopih.

Druge odslovitve.

Illinois Central železnica je prošli teden odslovila 260 mož v svojih delavnicah v Burnside, Ill. Zadnjih 60 dni so ti delavci delali samo po štiri dni v tednu.

Iron Mountain železnica je zaprla svoje delavnice v Argenti, Ark. 2000 delavcev je brez dela.

Ft. Edwardova papirnica v New Yorku je odslovila okrog 5000 delavcev. Veliko število mož so odslovili tudi v papirnicah v So. Glens.

Okrog 600 premogarjev je bilo kratkim odslovljenih v premogokopih, v Spring, Walley, Ill.

The National Cash Register Co. v Daytonu, O. je suspendala delo 2. marca. Tritisoč službencev je ob delo.

Central Chair Co. v Indianapolisu Ind. je odpustila vse svoje delavce. 200 mož je ob delo tudi v tamošnjih dveh klavnicah, Kingan & Co. in More & Co.

Znižanje plače.

Iz Bostona, Mass., naznanjajo, da bodejo operatorji predilnic in tkalnic v Novi Angliji v začetku aprila znižali plače 20.000 delavcem. Plača se zniža za 10 odst.

60.000 brezposelnih v Pittsburgu. Pa.

11. marca vršil se je v Pittsburgu, Pa., velikanski shod brezposelnih delavcev. Brezposleci so zaključili, da apelirajo na lokalno, državno in zvezino vlado za preskrbitev kakšnega dela. Na tem shodu se je povdarjalo, da je okrog 60.000 brezposelnih delavcev v Pittsburgu.

10 milijonov za brezposelne.

Mestni svet v Philadephiji, Pa. je glasoval za posojilo $10.000,000 ktera svota se ima porabiti za razne javne naprave v svrho, da se da delo brezposelnim delavcem. Več tisoč brezposlecev bo dobilo zaslužek.

Položaj v Alabami.

Delavski položaj v državi Alabama je slab kakor povsod drugod Dela ni, a cene živilom rastejo vsak dan. Velike jeklarne v Gate City počivajo mirno in nihče ne ve, kdaj so bo spet kadilo iz tvorničnih dimnikov. Mnogo delavcev je že odšlo v druge kraje.

Skrajno falotstvo!

"Glas Svobode" odnosno Mr. Martin V. Konda namigava v dolgi klobasi, ki jo je razpletel v svojem listu prošli petek, da je "Proletarec" v nekaki "zaroti" proti S. N. P. J. in da dela z drugimi "zarotniki" v propast Jednote.

To je urnebesna laž in skrajno falotstvo, kakršnega si mora izmisliti le propalica najnižje vrste!!!

"Proletarec" si je vzel nalogo, da se niti za las ne meša v jednotine zadeve. In tega bi ne bil storil tudi sedaj, da ga ni k temu prisililo falotstvo **pravih zarotnikov** zoper S. N. P. J.

Konda vpije: zakaj "Proletarec" ne kritizira? Kaj naj kritizira? Ako bi "Proletarec" kritiziral, tedaj bi moral po vsej pravici kritizirati postopanje starega blagajnika in njegovega brata Kondata. Vi ste krivi, vi! Vi ste zarotniki zoper Jednoto! Vi šuntate gotove osebe k uporu proti novem odboru in k razdvoju S. N. P. J.! Vi ste zakrivili, da se Jednota nahaja v slabem gmotnem stanju! Kako naj novi odbor posluje redno, če mu pa vi sproti poderete, kar naredi? **Glavni tajnik je le v tem nezmožen, da ne more iz vas napraviti nedolžne angelje in lepodišeče rožice!**

Edina zarota, ki se snuje zoper S. N. P. J., je zarota pri "Glasu Svobode" in namen te zarote je: strmoglaviti novi odbor in na njegovo mesto posaditi stare "knofpucarje" ter "Gl. Sv. dati spet glasilo.

Druge zarote mi ne poznamo.

Kadar nam pa g. Martin Konda dokaže s fakti in pričami, 1.) da snuje "Proletarec" kako zaroto zoper S. N. P. J., 2.) da "Proletarec" dela na to, da bi poslal glasilo iste in 3.) da se namerava "Proletarec" seliti v Cleveland, kakor je to trdil Konda na zadnji seji društva "Slavije", tedaj mi prekličemo vse gornje trditve.

Dokler nam pa Martin Konda tega ne dokaže, je on **največji lažnik kar jih je na svetu!**

Ven z dokazi!

ODGOVOR

na okrožnico, ki sta jo spustila mej svet Math. Kirar, predsednik v Kenosha, Wis., in neki Anton Podjed iz Milwaukee, Wis., imenóm društva "Sloga" štev. 16, "Ilirija" štev. 38 in "Slovenec" štev. 68 S. N. P. J. in ktera je tudi srečno priromala na naše društvo "Naprej" štev. 5 S. N. P. J.

Društvo je imelo danes dne 8. marca 1908 dopoludne ob 9 uri svojo redno mesečno sejo, pri kateri se je ta duhovita okrožnica v navzočnosti 71 bratov prečitala in se je pri isti sklenilo dati pošiljateljem okrožnice oz. — njih zakulisnikom primeren odgovor.

Predno se prične odgovarjati na posamezne točke, si usoja društvo "Naprej" vprašati brate iz Kenoshe, Wis., kedo jih je pooblastil v imenu treh društev razpošiljati take budalosti mej svet?

Sedaj pa k vprašanjem in odgovorom:

ad. 1. Društvo je z zadnjo konvencijo popolnoma zadovoljno, ker se je vršila pravilno. Ako je stari glavni odbor odletel, so dotičniki sami krivi, ker so se sami priznali krivim raznih nerednosti v škodo Jednoti. Veliko delegatov je imelo od društev strogo naročeno, da morajo skrbeti za to, da ne pride noben stari odbornik več v glavni odbor. Kar se pa tiče glasovanja pri volitvah, bi prosili pomilovanja vredna brata, naj pregledata nekoliko prejšna in nova Jednotina pravila. (Fantka le 'bukelcee' v roke in blamaža izostane.) Saj je vendar konvencija nar višja upravna oblast, ki ima polno moč spremeniti, popolniti ustava, pravila itd., sploh vse, kar se tiče Jednote in nji podrejenih društev. (Glej stara pravila pogl. II. člen 1. in nova št. 4 konvencija) in toraj tudi način.

ad. 2. Stališče Klobučarjevo zoper novi glavni odbor in Jednoti sploh je skoz in skoz krivično in skrajno nesramno, ker si prilastuje tujo last in kot vrli patrijot imenom "krvava laž" deluje tako sistematično na uničenje Jednote. Tak človeški izvržek si še upa propagirati in ga rehabilitirati društva št. 16, št. 38 in št. 68 S. N. P. J. Takim možem se da brca in se pljune za njim, Pfuj!

ad 3. Uradovanje novega odbora je dosedaj prav uzorno, česar pa glede starega odbora še br. Konda ali — Klobučar ne bi mogel reči, čeravno sta porabila, kar za $15.00 tinte na 8 mesecev.

Kar se tiče plače glavnega tajnika, omenimo nevednežem, da znaša njegova plača $75.00, nagrada za urejevanje Jednotinega glasila $20,00 ekspedicija $5.00, Jednotin urad a ne stanavanje tajnikovo $10.00 mesečno. Ko bi bila služba tako mastna, zakaj pa se je br. Konda sam napram več osebam izrazil več potov pred konvencijo, da ne sprejme tajniškega posla, ker je vse v največjem neredu. Kako pa da sedaj compagnie bella toliko zabavlja čez plačo $75.00 mesečno za duševno delo narvečje napornosti.

ad 4. S zapisnikom tretje konvencije v LaSalle, Ill. smo drugače popolnoma zadovoljni, le to nam ni prav, ker so se v zapisniku izpustile burne debate, ko se je pralo umazano 'chicaško' perilo: kako so v Chicago "knofe" pucali, tinto kar na galone pili, vožnjo na poulični železnici z smodko računali ter krivdo drug za druzega zvračali. Vsak je hotel biti poštenjakovič, a pri vsem iskanji nismo mogli zaslediti niti enega. Ker je nesramnost že prikipela pri gotovi kliki, ki hujska tudi (rojake) v obližju Chicago, odločno zahtevamo, da se obelodani omenjena debata, da bodo bratje cele S. N. P. J. sprevideli, kakšne glavne uradnike je imela Jednota preje. Tu ne poznamo nikogar, ne J. Stonicha, Kondata ali Klobučarja.

ad 5. Jednotino glasilo nam ugaja, ako pa ne ugaja Vam, ga skušajte popolniti s priobčevanjem stvarnih, podučnih člankov, dobrih nasvetov, a ne tacih konfuznosti, kot so te okrožnice. Ker ste Vi izvišeni nad vso vedo, blagovolite uliti tudi gl. tajniku nekoliko Vaše razvetljenosti v glavo, ker sicer skoperni samega poželjenja po Vaši učenosti. Bodite tako usmiljeni, prosimo Vas. Da bi izostala kaka pošiljatev do sedaj, odkar posluje novi odbor, nam ni ničesar znanega. Zakaj ne naznanite imena dotičnega društva ali osebe, ki je pri tem prizadeta. Vun z besedo Vi hinavci, krinko doli!

Račun za mesec januarij je po našem mnenju pravilen, kar so društva vplačala in prejela bolniške podpore, le pri seštevanji zamora biti tiskovna pomota.

Ako ni predala za usmrtnine in plače uradnikov, je popolnoma prav, ker do tedaj ni bila izplačana nikaka usmrtnina in ne uradnikom plače.

ad 6. Z dopisovanjem glavnega odbora smo popolnoma zadovoljni, ker se mi le v kakem izvanrednem slučaji obrnemo tja, ne pa tako kakor pri Vas, ki se obrnete na gl. tajnika že v slučaji, če kak brat strga hlače in ga sprašujete, s kakšnim cvirnom, bi jih zašili. Mi pa krpamo take malenkosti z Jednotinimi pravili in prav dobro drže.

ad 7. Nova pravila nam prav dobro ugajajo, Vam pa ne morejo, ker jih še niste prečitali pazljivo niti starih niti novih.

Da napravite konec blamažam, pravila v roke in minula Vas bode nestrpnost proti glavnemu tajniku, koja izhaja edinole iz zelene zavisti radi nedolžnih $75.00 mesečno ter izostalih mastnih dohodkov bivšega blagajnika in začasnega tajnika Klobučarja. Hine illae lacrimae!

Le malo več razsodnosti in manj nevošljivosti.

Na Vašo prošnjo, da bi Vam poslali še kako drugo poročilo, ki bi Vas zelo zanimalo, Vam za sedaj nimamo druzega sporočiti kot to, da se držite Jednotinega gesla: "Jednakost, Bratstvo, Svoboda", ne pa da se daste zapeljevati in nahujskati od par zagrizenih oseb dvomljive vrednosti.

Mesto da mečete novemu odboru polena pod noge, se ga marveč trdno oklenite in vsestransko podpirajte.

Potem še le se Vas bode zamoglo smatrati treznomislečim sobratom, S. N. P. J., ki složno in z vspehom delujete za dobrobit iste, kar Vam pa za sedaj odločno odrekamo.

Frank Černe, predsednik. Josip Kalan, tajnik.
Frank Hočevar, podpred. Frank Peterca, zapisnikar.
Andrej Krainz, blagajnik.

Opomba ured. — "Odgovor" enake vsebine je poslalo društvo "Naprej" tudi "Glasu Svobode" in sicer je bil odposlan še predzadnji pondeljek t. j. 9. marca. Ali ga bode "Gl. Sv." priobčil? Ako ne, zakaj ne?

DENARJE v STARO DOMOVINO

POŠILJAMO:

za $ 10.35 ..... 50 kron
za $ 20.45 ..... 100 kron
za $ 40.90 ..... 200 kron
za $ 102.10 ..... 500 kron
za $ 204.00 ..... 1000 kron
za $1017.00 ..... 5000 kron

Poštarina je vštetа pri teh svotah. Doma se nakazane svote popolnoma izplačajo brez vsakega odbitka.

Naše denarne pošiljatve se izplačujejo c. kr. poštni hranilni urad v 11. do 12 dneh.

Denarje nam poslati je najprikladneje do $25.00 v gotovini v priporočenem ali registriranem pismu, večje zneske po Domestic Postal Money Order ali pa New York Bank Draft.

Frank Sakser Co.

109 Greenwich St., New York

6104 St. Clair Ave., N. E. Cleveland, Ohio

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:
Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko $1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo $2 za celo leto, $1 za pol leta.

Oglasi po dogovoru. Pri spremembi bivališča je poleg novega naznaniti tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by
South Slavic Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.

JOHN GRILEC, President;
JOHN PETRIČ, Secretary;
ANTON PREŠERN, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, $1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries $2 a year, $1 for half year.
ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC"
587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

31

MI TEGA TAKO NE PRENAREDIMO!

Med ljudstvom, premnogokrat prevaranim in izdanim, nahajamo prav često hladne osebe, ki popolnoma trpno pogledujejo na vsako delovanje ,pa bodi to kulturno, politično ali strokovno. Ako pa jim kdo dokazuje potrebo javnega delovanja, dobi za odgovor: "Tudi ti tega ne boš prenaredil." Ves družabni razvoj pa zavrača to trditev. Pred sto in sto leti je bil ubožec odvisen s svojim življenjem in imetjem od dobre volje posameznikov. Mogli so ga zapreti ali pa prodati v suženjstvo, oženiti ali pa omožiti, nabiti ali pa ubiti.

Suženjstvo se je vsled napredka dobe in vsled naporov modrejših ljudi spremenilo v podložništvo. Neomejeno brezpravje se je umaknilo omejenemu. Korak za korakom je šlo naprej ter dobivalo drugo, mirnejšo podobo. Od podložništva se je prišlo k tlačanstvu. Še danes so njegovi sledovi videti na vseh onih, nad katerih hrbti je vihtel valpet svoj bič.... Povprašajte te, ali smo napredovali, ali nismo. In kdo je to povzročil?! Oni, ki so drvili neprestano naprej, ne boječi se groženj, žaljenj in preganjanja. Njihova kri in njihove misli so tvorile gnojilo zemlji, iz katere rasto sedaj državljanske svobode. Brez tega bi mi ne imeli ustavnih pravic, tiskovnih in zborovalnih svobod, natančno določenega delavskega časa, bolniškega zavarovanja in drugih reform, ali katere se morejo, kakor premnoge druge, izpopolniti. Zato pa: starejši so prenarejali, prenarejajmo tudi mi.

Le v zdravem gibanju, premišljanju in delu je blagor nas in vseh prihodnjih.

A. P. Vesely.

— Pravijo, da le v Ameriki žive veletatovi in roparji udobno življenje. Na tem je le nekaj resnice.

Res je življenje fino in udobno, kakeršno uživajo nekateri ameriški milijonarji. Vendar je pa to življenje nič, ako ga primerjamo z življenjem roparjev v Turčiji. Na tem polju je Turčija prekosila Ameriko. Pravi amerikanizem se danes najde le še v Turčiji. Le oglejmo si razliko!

Gospodje roparji v Turčiji, dokler so lepi in mladi, zvršujejo svojo mastno obrt in razširjajo grozo, strah in trepet med ljudstvom. Ljudstvo jih podpira iz strahu in občuduje, gosposka jih pa ne preganja. Ako se turški ropar postara, tedaj si pa zaželi mirno življenje. Pričnо se pogajati z vlado in navadno doseže, da se ga pardonira in dovoli mesečna pokojnina, ki ga obvaruje gladovanja.

Ropar Teotiriji živi v bližini. Smirne in dobiva penzijo iz držav ne blagajne. Ker pa vladni penzijonist ni še jako star in njegovi pristaši žive v bližini, so zastopniki tujih držav zaprosili turško vlado, naj mu odkaže drugo mesto za uživanje njegove penzije, da ne bi prišel v skušnjavo in zopet začel izvševati svojo obrt.

Gospod Mahmud Pelivan, ki je v okolici Carigrada zvrševal svojo roparsko obrt, je danes nastavljen kot uradnik v palači Sultana.

Res, prijetno je za vsakega, ki v Turčiji zvršuje roparsko obrt. Vsled tega svetujemo našim trustjanskim lopovom, da se takoj preselijo v Turčijo, ako bi hotelo ameriško ljudstvo obrezati njih lopovske manipulacije.

Turčija je še danes ideal vseh postavnih in nepostavnih roparjev.

Socializem je postal sila, s katero že računajo vse obstoječe kapitalistične države.

"Proletarec" $1.50 "Radnička Straža" $1.00 na leto. Pošlite naročnino...

DOPISI

Seattle, Wash. ..6. marca.

Župan No-more (Moore) ne bode več v Seattle metal socialistov v ječo; ljudstvo— volilci — ga je brenilo iz stolca. Njegovo mesto bode zasedel republikanec John F. Miller. Bodoči župan je rekel, da prizna svobodo govora na ulici in da bode odpravil "chaingang" ter hišo prostitucije. Obljubil je tudi da bode ostavil sedanjega načelnika policije, znanega krvoloka Wappensteina. Wapp je pa izjavil, da te prilike ne bo privoščil novemu županu, ker bode prej sam resigniral.

Dva dnevna lista in vsi seattlski kapitalisti in popje so šli v boj za W. H. Moore-ja, a je vseeno sramotno propadel. Dobil je 6000 glasov manj kot Miller. Župan Moore je bil kandidat takozvane "mestne stranke" ktera propagira za "municipal ownership". Demokratična stranka je v Seattle popolnoma ubita. Socialisti so imeli več glasov pri zadnjih volitvah.

Car Moore je izvršil v enem letu 180 aretacij nad socialisti; ti so bili za vse slučaje in vsi skupaj nad 200 dni u zaporu. Sdr. Thomas Sladen je bil v treh mesecih 28 krat zaprt. Svojo divjo naravo je kazal tiran uprav do zadnjega dne ko je padel. Socializem pa evete v Seattle; evete, da je veselje, kljub dveletnemu zatiranju po divjih kozakih v Seattle.

Soc. pozdrav

Ivan Šolar.

Cleveland, Ohio. — Cenjeni urednik! Upam, da mi ustrežete in priobčite te vrstice iz naše naselbine v našem cenjenem "Proletareu".

V Clevelandu je zdaj prav fletno; zmiraj se zgodi kaj novega. Politično vreme se nekam vedri, dasi je nedavno bilo jako črno oblačno. Naše politično vreme se menda ravna po naravnem vremenu, ki je bilo tudi jako slabo. Snega in blata so bile polne ceste, kar nam pa ni delalo velike preglavice kajti na delo nam ni treba hoditi, ker ga nimamo. Kapitalistu se pa tudi ne ljubi klicati nas v tovarne. Kapitalist je "dobra duša", pa nam je napravil ta "špas", da se malo odpočijemo; ali si pa misli, da smo imeli od našega dela toliko profita kot on in da zdaj lahko živimo brez dela. Nezavedni rojaki naj pa spet ližejo pete delodajalcem kakor po navadi in glasujejo za njihove stranke. Ta kapitalistični "špas" mora vendar vzdramiti vsakega, kteri je količkaj zrel za premišljevanje.

Clevelandski rojaki! Kako dolgo bodo še imeli kapitalisti vaše glave na svoji žici in vas vlekli, kamor se jim bode zljubilo? Poglejte, kako skrbijo kapitalisti za one dele mesta, kjer živijo delavci. Cleveland je tako "čisto" mesto, da je po enih ulicah toliko blata, da bi v deževnem vremenu skoro treba čolna če gre človek po mestu. Po zadnjih volitvah so naši vrli republikanci in tudi demokratje zaključili, da ima mesto dovolj kanalov; za tlakovanje cest se tudi ne zmenijo. Prav imajo. Kapitalisti se brigajo za svoje interese; oni skrbijo le, da so ceste lepo tlakane tam, kjer stoje njihove palače in vile, kaj njim mar za ulice, kjer stanujejo delavci. Kaj je mar kapitalistu, če je delavec v gorki sobi ali na ulici; kaj njemu mar, če imaš ti delo ali ne. To so pokazali kapitalisti že tisoč in tisoškrat. Clevelandski delavci, premišljujte to in glejte, da se tudi vi potegnete za svoje koristi, kakor se kapitalisti brigajo za svoje in prezirajo vaše.

Kakor sem prej rekel, črna oblačina izginja in z njo vred se odmika tudi ena—zvezda in plove nekam proti New-Yorku. Ta zvezda je bila nedolgo idejal nekterih clevelandskih Slovencov, ki bolehajo radi na tem, da se zaljubijo v gladko obrite obraze. Ko je prišla ta "zvezda" v Cleveland, postala je kmala repatica. Njen rep je žarel in žarel, da je končno docela oslepil nekaj podrepnikov; oslepil bi jih bil morda še več, da ni bog poslal — nesreče. "Zvezda" je izginila iz clevelandskega obzorja, a rep ostal tu. Ta rep še miga, zvija se, kakor odlomljen rep gaščarice; upam, da kmalo pogine. No, naj le zatonijo take "zvezde", saj je že čas. Znamenje je, da delavec stopa na prste lenuharjem,ki živijo na njegov račun. Delavci hočemo iti sami svojo pot; ne moramo poneumnevalcev, da bi nas slepili in s svojimi sužniškimi nauki še trdneje priklepali na verigo, v kteri nas ima kapitalizem. To naj bi bil program vseh zavednih slovenskih delavcev v Clevelandu. Oklenili naj bi se ga tudi oni zasljepljeni, ki nas socialiste sovražijo in zavidajo naš boj za delavske koristi, ali nam očitajo, da nečemo skupno delovati. Mi vam podamo roko v bratsko zvezo takoj, ko bodete na pravej poti, tovariši. Ne bodite polovičarski, ne zagovarjajte tistih, ki vas izkoriščajo,vrzite krinko raz vaših obrazov in obenem svojo častilakomost, držite se načel socializma in mi bodemo z veseljem z vami. Naprej torej!

Čudno je tudi, da se v Clevelandu dobijo rojaki, kteri priporočajo slovenska društva in jednote, po drugi strani pa agitirajo za tuja podporna društva. Ali je to častno za enega narodnjaka ali še celo socialista? Jaz tega ne odobravam, kajti bolje je podpirati naša društva, kakor pa tuje protidelavske podporne organizacije. Ali nimamo naših društev dovolj? In li tuje organizacije denar poklanjajo? Če že tem nese dobiček zakaj ga nebi neslo našim društvom. Nisem škodoželjen dotičnemu rojaku če zasluži kak dolar pri ti agitaciji, kakor tudi kot socialist ne branim nikomur ne v to niti v ono društvo, vendar po mojem mnenju to ni narodnjaško. Zakaj imamo pa slovenska društva in jednote?

Upam, da se bodo naši rojaki enkrat vzdramili in krenili na pravo pot, ktera obeta jasnejšo bodočnost za naše otroke. Spomnite se rojaki samo svoje preteklosti in vprašajte se: ali naj bo naša bodočnost tako črna kot je preteklost? Kapitalisti se družijo v truste, kupičijo kapital, velevajo kovati orožje. Vse to je naperjeno proti nam delavcem. Kar kupuješ kupiš od trusta; delati moraš za njegov profit — ali biti brez posla in stradati. Ako slednič vskipiš in zahtevaš svoje pravice, tedaj pošle kapitalist svoje uniformane klapce, da te tolčejo ali streljajo na te. Iz te sužnosti ni druge poti, kakor da se pridružiš delavskim vrstam, organizaciji razrednozavednih delavcev, ki bode uničila kapitalizem, kadar bode dovolj močna. Ta delavska organizacija je socialistična stranka. Čitaj socialistične časopise in knjige in ko se prepričaš, da ima socializem v vsakem oziru prav, pristopi k stranki. Bodočnost je v socializmu, bodi torej pripravljen.

Socialistični pozdrav vsem bralcem delavskega lista "Proletarec".

Clevelandski opazovalec:

Oregon City, Oreg., 3. marca.— Cenjeni urednik "Proletarca"! Bral sem v 23. in 24. štev. "Glasa Naroda", da išče neka Ivanka Žagar tukaj iz Oregon City, Box 287, Ivana Polajnarja iz Kokre na Gorenjskem. Tega rojaka jaz poznam, a Ivanka Žagar mi je neznana čeravno sem že nekaj časa v Oregon City, in poznam večino tukajšnjih Slovencev in Slovenk. To Ivanko Žagar, ktera zraven še stresa svoj neslani humor, bi rad poznal. Ne vem, zakaj bi ga zasledovala kazenskim potom ker fant je bil vseskozi pošten.

Prosim rojake kdo ve za njegov naslov, da mi ga naznani, ali pa naj se mi javi sam.

Frank Cunderman, Box155.

Iz starega kraja.

Žrtve kapitalizma v Avstriji

Nedavno je izšlo izvestje od leta 1905. iz katerega je razvidno, da je od leta 1890 pa doleta 1904 ponesrečilo na delu okroglo 1, 500.000 obrtnih delavcev. Od teh je bilo zavarovanih proti nezgodam 75.848, ki so vdobili vsak po 184 kron zavarovalnine. Navesti hočemo nekatere podatke o razvoju zavarovanja proti nezgodam v prvih 15 letih 1890—1905. Ko je prišel ta zakon v veljavo (1890) je zavarovalo 53.193 tvrdk 893.324 delavcev, ki so skupaj zasložili 470 mil. kron. Ko je bil zakon o zavarovanju proti nezgodam razširjen (novela od leta 1894) tudi na prometne in druge delavce, je bilo 310.430 zavarovanih delavcev, ki so dobili skupno plačo 318.42 mil. kron. V 10 letih (1894 — 1904) je ponesrečilo 913.778 delavcev od teh je dobilo zavarovalnino pa samo 272199 delavcev. Te številke dokazujejo dokaj jasno o žrtvah ki jih nosi delavstvo, ob katerih se maste vrli kapitalisti.

Deželnozborske volitve.

22. in 28. februarja so se vršile na kranjskem volitve v deželni zbor. Volilo se je še po starem nad vse krivičnem volilnem redu namreč po kurijah, po kterih so mali kmetje in zlasti brezposestni delavci oropani vsakega volilnega prava. Pri prvih volitvah v kmetskih občinah so naravno zmagali klerikalci. Liberalci so posvod sramotno propadli; izgubili so tudi svoj edini mandat v vipavsko-idrijskem okraju. 28. feb. so volila mesta. Z največjim naporom in terorizmom so še okranili liberalci svoje stare mandate v mestni kuriji. V Ljubljani sta izvoljena dr. Tavčar in dr. Trillér; prvi je dobil 1468 in drugi 1395 glasov. V dolenjskih mestih je izvoljen notar Plantan; imel ni nobenega protikandidata. V gorenjskih mestih sta izvoljena Pirc in dr. Vilfan; v notranjskih Lenarčič, a v Idriji je prišlo do ožje volitve med liberalcem Ganglom in klerikalcem dekanom Arkotom. Do zdaj nam še ni znano, kako je izpadla ta ožja volitev, ki se je vršila 4 marca. Izvolitev so najbrž odločili socialisti ,

Da, kaj je pa s kranjskimi socialisti? Ni preslabo. Koliko moremo že zdaj dognati, naraslo je število socialističnih glasov na Kranjskem v lepi meri, med tem ko so liberalci povsod nazadovali. Sodruga Kristan in Petrič sta dobila v Ljubljani prvi 119 in drugi 105 glasov. Najlepši uspeh so želi socialisti v Idriji. Sodr. Kristan je tam dobil 72 glasov; če pomislimo, da sta dobila klerikalec Arko 120 in liberalec Gangl 121 glasov, tedaj uvidimo, da je socialistom v Idriji malo manjkalo do znage. Pred šestimi leti je imel socialistični kandidat v Idriji samo 33 glasov. Koliko je bilo vseh socialističnih glasov pri teh volitvah, zlasti po kmetskih občinah, tega še ne vemo.

Skoro sramotno pa je za vse radikalne stranke na Kranjskem, da imajo klerikalci še vedno take vajete nad ondotnim ljudstvom. V Avstriji menda ni dežele, kjer bi imel črni rimski zmaj večje gnjezdo, kakor ravno na Kranjskem. Rešiti ubogega kranjskega kmeta in delavca tega črnega zla mora biti naloga edino socialne demokracije. Socialisti morajo veliko resnejše nastopiti in pohoditi klerikalno pošast ter obenem breniti v grob libelarno buržoazijo.

Socialistična zmaga na Hrvtskem.

Volitve v hrvatski sabor, ktere so se vršile 28. feb. so se končale s sijajno zmago socialista Vitomira Koača v kotaru Šid. Sodr. Korač je dobil 316 glasov, torej večino nad vsemi protikandidati v svojem vodilnem kotaru. To je prva socialistična zmaga na Hrvatskem Hrvatski socialiste stoje kvantitativno in kvalitetno veliko bolje, kakor pa kranjski. To se je najbolje pokazalo pri teh volitnah, pri kterih so dobili socialisti na tisoče glasov. Le tako naprej!

Priprave za obletnico velike socialistične zmage v Avstriji

Avstrijska socialistična stranka dela velike priprave za proslavo gigantne socialistične zmage v mesecu maju prošlega leta. 14. in 23. maja 1097 so avstrijski socialisti pri državnožborskih volitvah, ki so se vršile na podlagi splošne in enake volilne pravice, dobili nad milijon glasov in posadili v parlament 87 svojih poslancev.

PROLETARIJAT.

INDUSTRIALNA REZERVNA ARMADA.

Napisal K. Kautský.
(Konec.)

Vsak novi stroj provzroči, da se potem, ko se ga vpelja, izdela pri manjšem številu delavcev istoliko kot poprej, ali pa pri istem številu delavcev več kot poprej. Ako se ne zmanjša število v deželi uslužbenih delavcev vsled neprestano se razvijajočega mašinstva, potem se mora povečati trg v istem razmerju, v kakršnem raste produktivna moč delavcev. Ker pa zvišuje ekonomičen razvoj uspeh delavčevega dela in ker množina na razpolago danih delavskih moči naglo narašča — in sicer precej bolj naglo nego narašča prebivalstvo — zato se mora, da ne nastopi brezposelnost, še trg veliko naglejše večati, tako, da odgovarja pomnoženju produktivne moči delavcev s strojem.

Malokdaj pa se je zgodilo, da bi se pod vlado kapitalistične industrije trg tako naglo razširil, gotovo pa nikdar za kako sploh uvaženja vredno obdobje na kakem prostornejšem polju kapitalistične industrije. Brezposelnost je torej stalna prikazen kapitalistične veleindustrije, s katero je neločljivo združena. Tudi v najboljših časih, kadar se trg nenadoma prav zelo razširi, in kadar ima trgovina najboljše čase, ni industrija v stanu, da bi dala delo vsem brezposlenim; v slabih časih, ko se promet ustavlja, pa ogromno naraste število brezposelnih. Ti tvorijo skupno z delavci nepotrebnih malih podjetij ,celo armado — industrijalno rezervno armado, kakor jo je imenoval Marks, armado delavnih močij, ki so kapitalu vedno na razpolago, in iz katere se more dobiti vedno rezervo, če vskipi industrialna kampanja.

Za kapitaliste je ta rezervna armada neprecenljive vrednosti. Tvori zanje važno orožje, ker drži armado delajočih na uzdi in ker jih napravlja prijenljive. Če eni preveč delajo, provzroče, da so drugi brez dela, in z brezposelnostjo na eni strani se doseže, da se na drugi še več dela. Pa naj se še reče, da ni na svetu vse najboljše urejeno.

Ce raztegnjenje industrialne armade koleba semitnja, prav tako kot trgovina, kaže vendar na sploh težnjo, pomikati se navpik. Tehničen prevrat pa stopa vedno hitrejše, obsega vedno večja polja; raztegnjenju trga pa stoji vedno več ovir nasproti. Nato bomo prišli tudi drugod. Tu zadošča, da na to opozorimo.

Kaj pa pomeni brezposelnost? Ta ne pomeni le bede in revščine za prizadete, ne le povečane sužnjosti in izkoriščevanja za delajoče, ta pomeni tudi negotovost obstanka za ves delavski razred.

Karkoli že so tudi prejšni načini izkoriščanja provzročili izkoriščanim, ali eno so jim dali: gotovost njih obstanka. Potrebni živež je bil sužnjem in podložnikom zagotovljen, saj za tako dolgo, kolikor dolgo je bil obstanek njihovega gospoda zagotovljen. Le propad njih gospoda jih je mogel oropati potrebnega živeža za obstanek.

Kakršnakoli revščina, kakršnakoli beda je pod gospodarstvom prejšnih proizvajalnih načinov od časa do časa zavladala med prebivalstvom, nikakoršna pa ni bila posledica produkcije, ampak posledica motenja produkcije, vsled hude letine, kuge, povodnji, vpada sovražnih armad itd.

Obstanek izkoriščevalca in obstanek izkoriščevancev nista danes drug z drugim združena. Delavca se more vsak trenotek z ženo in otroci vreči na cesto in prepustiti smrti od lakote, ne da bi se razmere izkoriščevalčeve, katerega obogatuje, v manjšem izpremenile.

In beda brezposelnosti je danes le izjemoma posledica motenja produkcije vsled zunanjih, premogočnih vplivov, ampak je naravnopotrebna posledica razvoja produkcije. Motenje produkcije pomnožaje dandanes često priložnost za delo, namesto da bi jo zmanjševalo: spomnimo se le na posledice vojske iz l. 1870 za gospodarsko življenje Francije in Nemčije v letih po ti vojski.

Pod vlado proizvajanja v malem so bili delavčevi dohodki v njegovem lastnem gospodarstvu za toliko večji, kolikor je bil sam pridnejši. Lenoba ga je uničila ter ga napravila brezposelnim. Danes pa je brezposelnost tem večja, čim več, čim dalje delavci delajo. Delavec provzroča svojo lastno brezposelnost s svojim lastnim delom. Kakor marsikakšno drugo temeljno pravilo iz življenja proizvajanja v malem, se je tudi to: da je delavčeva pridnost pogoj njegovi sreči, izpreobrnilo v nasprotje. In kakor je to, tako je tudi marsikako drugo temeljno pravilo postalo laž; vendar pa še marsikakšen filister govoriči napram delavcem, da si najde vsakdo svoj kruh. kdor hoče le delati.

Prav tako kot imetek tudi posest delavne moči danes že ni več zagotovljena obramba proti bedi in revščini. Nad malim kmetom in malim rokodelcem, stoji neprestano pošast v podobi bankerota, kakor stoji nad mezdnim delavcem pošast v podobi brezposelnosti.

Ta vedna negotovost je med vsemi zli današnjega proizvajalnega načina najbolj mučna, pa tudi najbolj strahovita, ki ljudi najbolj razburja in ki napravi vsakemu konservativnemu nagnjenju konec. Ta večna negotovost lastnega položaja izpodkopljuje vero v zagotovilo obstanka in v interes lastne ohranitve. In kogar obstoječe v večnem strahu vzdržuje, izgubi strah pred novoto.

Preveč dela, brezposelnost in razrušitev družine — vse to prinaša kapitalistični proizvajalni način proletarijatu, in obenem skrbi zato, da se proletarsko stanje razširja na vedno širše kroge in da postaja očitno stanje širokih ljudskih množic.

SLOVENCI POZOR!
Pišite po cenik!

Slovenska naselbina v Ripley in Butler Co., Missouri, se množi dnevno!

Rojaki! Ali res nočete sedaj kupiti zemlišče, ko se še najboljša zemljišča poleg železnice po 10 — 15 dolarjev aker na prodaj?

Rojaki! Ali res nočete postati svobodni ameriški kmetje? Ali res radi poslušajte žalostne glasove parnih piščalk v tvornicah in rudokopih?.

Mi upamo da ne!

Slovenci čitajte državna poročila Zdr. drž. kaj je kmetijstvo v naši veliki republiki! Ali pozna, kdo kmeta v Zdr. drž., ki ima slabe čase?.

Oglejte zemljišča v južnem Missouri-ju. Nikjer lepšega sadja, trt žita kot v južnem Missouri-ju. To je gola resnica. Ako ne verjamete, prepričajte se!

Naznanjam tudi da sem zastopnik za največo drevesnico na svetu in največo trtnico v Ameriki.

Ako rabite semena za poljske in vrtne pridelke, obrnite se name. Blago najbolše vrste, cena najnižja. Pišite na naslov:

FRANK GRAM, edini slov. zastopnik za zemljišča, semena, sadno drevje, trte itd. itd. 576 W. 21st St. Chicago, Ill.

FR. SAKSER CO.

109 Greenwich Street, New York

PODRUŽNICA

6104 St. Clair Avenue, N. E. Cleveland, Ohio.

OFICIJELNO ZASTOPNIŠTVO VSEH PAROBRODNIH DRUŽB.

Priporoča se Slovencem in Hrvatom o priliki potovanja v staro domovino, ali ako žele koga sem vzeti — v prodajo parobrodnih listkov po najnižji ceni.

Železniške listke za vse kraje v Zjedin. državah in Europi Pošilja najceneje in najhitreje denar v staro domovino, bodisi zasebnim strankam, posojilnicam ali v kterokoli svrho.

Vsak slovenski potnik naj pazi, da pride na številko

109 GREENWICH STREET

in nikamor drugam ter naj se prej dobro prepriča, ako je na pravem prostoru, predno se da pregovoriti, da komu vroča denar v mnenju, da ima opraviti z nami.

Slovencem in Hrvatom!

naznanjamo, da izdelujemo raznovrstne

obleke, po najnovejšem kroju. Unijsko delo; trpežno in lično V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k spadaji v delokrog oprave — oblek.

Pridite in oglejte si našo izložbo.

Z vsem spoštovanjem

J. J. DVORAK & CO.
UNION CLOTHIERS AND TAILORS
598-600 BLUE ISLAND AVE.

GOSTILNA, dobro in vedno preskrbljena z najboljšimi pijačami, unijskimi smodkami in prostim prigrizkom.

Dvorane, za društvenene seje, svatbe, zabavne večere, veselice itd.

Potujoči rojaki vedno dobro došli.

Priporočam se vsem v mnogobrojen obisk

Frank Mladič

587 SO. CENTRE AVE., CHICAGO, ILL.

ZNANJE ANGLEŠČINE JE MOČ

Vsadko ki hoče zvedeti, kako se angleški jezik hitro in lahko nauči, in to brez vsakih knjig in strojev, ampak po neki čisto lahko umljivi in najnovejši metodi — naj se obrne na

THE STEINER ACADEMY OF ENGLISH,
Slov. Dep. P. 669 Loomis St.
Chicago, Ill.

in slehernemu se bo na to važno uprašanje odposlal nemudoma odgovor, s katerim bo tako zadovoljen, da bo rad o tem povedal tudi svojemu prijatelju.

Matija Erklavec

edini slovenki krojač v Chicagu

naznanja rojakom, da ima sedaj veliko zalogo vsakovrstnega blaga za izdelovanje moških oblek. Jemlje v popravek in čistenje tudi stare obleke. Cene so zmerne nizke.

624 SO. CENTRE AVE. CHICAGO.

Aka hočeš dobro naravno vino piti, oglasi se pri

JOS. BERNARD-U
620 Blue Island Avenue
Telefon Canal 842 CHICAGO

Pri njemu dobiš najbolja kalifornijska in importirana vina.

Sveži kruh in fino pecivo dobite vedno v hrvatsko-slovenski pekarni

Curiš i Radakoviča
623 So. Throop Street
Vozi tudi na dom CHICAGO.

Na drobno! In debelo!

J. Silverstein
487 So. Halsted St. Chicago.

izdelovatelj importiranega ruskega in turškega tabaka, smodk, cigaret, tabaka za nosljanje itd.

Tabak za cigaret, funt.....60c
100 škatljic po 2 unči tabaka za cigarete.....$5.00
1000 škatljic cigaret O. K. z rorčkom za.....$3.00

Najbolje in najceneje obuvalo kupite pri

John Klofath
631 Blue Island Av.
CHICAGO.

Sprejema tudi popravila.

M. Lačković in Fr. Smetko
878 West 18th St., Chicago
MODERNO OPREMLJENA SLOVENSKA TRGOVINA Z JESTVINAMI (GROCERIJA.)

Najboljši riž, kava, čaj, moka itd., sploh vsakovrstno domače in prekomorsko blago vedno sveže po najnižji ceni na prodaj.

Na zahtevo razvažam blago tud na dom, za kar nič ne računim.

I. STRAUB
URAR
336 W. 18th St., Chicago, Ill.

Ima večjo zalogo ur, verižic, prstanov in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo nizki ceni.

Obiščite ga!

Stranka

JUGOSLOVANSKA SOCIALISTIČNA ZVEZA

z sedežem v Chicagu, Ill.

Glavni tajnik: **John Petrič**, 718 W. 18 St., Chicago, Ill.

Vse poročila in dopisi, tičoči se socialistične stranke ali posameznih klubov naj se pošiljajo na gorenji naslov glavnega tajnika.

IMENIK

socialističnih klubov podrejenih Jugoslovanski Socialistični zvezi v Chicagu:

Jugoslovanski socialistični klub štev. 1, Chicago, Ill. Anton Prešern, predsednik; Frank Podlipec, fin. tajnik, 569 W. Halsted St. Redna mesečna seja vsako četrto soboto v mesecu, v prostorih sodr. Fr. Mladiča, 587 S. Center Av.

Slovanski socialistični klub štev. 2, Conemaugh, O. Ignac Žlembergar, predsednik; Ivan Kravanja, tajnik, Box 101. Redna mesečna seja vsako zadnjo soboto v mesecu v prostorih sodr. Ivana Kravanja.

Jugoslovanski socialistični klub štev. 3, Conemaugh, Pa. Frank Podboj, predsednik; Štefan Zabric, tajnik, Box 305.

Jugoslovanski socialistični klub štev. 4, La Salle, Ill. Jos. Bratkovič, predsednik; Valentin Potisek, tajnik, 1231 Joliet St. Redni sezi sta 1. in 3. nedelje v mesecu; 3. nedelja je plačljiva za assesment.

Jugoslovanski socialistični klub Bohinj štev 5, Claridge, Pa. John Bajk, tajnik.

Slovenski socialistični klub štev. 6, Cumberland, Wyo. John Šarc, predsednik; John Medved, tajnik, Box 33.

Slovenski socialistični klub štev. 7, Murray, Utah. Valentin Eltz, predsednik; Edvard Hofman, tajnik.

Jugoslovanski socialistični klub štev. 8, Evelyn, Wash. John Makay, tajnik.

Slovenski ženski socialistični klub Proletarka štev. 9, Chicago, Ill. Berta Govern, predsednica; Mary Grilec, tajnica, 674 W. 21st Pl. Redna seja vsako prvo in tretje nedeljo v mesecu, v prostorih sodr. Fr. Mladiča, 587 Center av.

Slovenski socialistični klub štev 10, Aurora, Ill. Louis Rudman, predsednik; Frank Praprotnik, tajnik. Redna mesečna seja vsako tretjo nedeljo v mesecu, v prostorih sodr. Jože Kölenec, 36 N. Broadway St.

Slovenski socialistični klub **Zmaga** štev. 11, Cumberland Camp No. 2, Wyo. Joe Takis, predsednik; Anton Jelovšan, tajnik. Redne seje začasno v hiši štev. 12 (bankhouse).

Napredek v "Copper Country."

Somišljenik nam piše iz Calumeta, Mich., da se socialistična misel zelo širi po ondotnih rudarskih naselbinah. Finci so najmarljivejši. Finska krajevna organizacija v Hanconcku, Mich., izdaja dva tednika, "Tyomies" (Sodrug) v finskem in "Wage Slave" v angleškem jeziku. Ta dva lista sta velike koristi za stranko v bakrenem okrožju.

Krajevne volitve! Socialistični tiket se nahaja malone v sakem mestu širom Zedinjenih držav pri krajevnih volitvah v mestne zastope, ktere se vrše ta in prihodnji mesec. Povsod je pričakovati lepih uspehov.

Seattlski socialisti so 8 t. m. slavesno praznovali poraz majorja Moore-a pri mestnih volitvah dne 3. marca, kteri je ponovno kandidiral za to mesto. Major Moore je silno preganjal socialiste v Seattle; zapiral jih je v ječe in jim kratil svobodo govora.

"Rovnost Ludu", slovaški socialistični polmesečnik v Chikagu, je predzadnji teden pričel izhajati tedensko.

Gibanje v Milwaukee, Slovenski sodrugi v Milwaukee, Wis. ,so 8. marca organizirali socialističen klub. Na ustanovnem shodu sta govorila A. H. Skubic iz Chicaga in E. Seidel, socialistični kandidat za mayora v Milwaukee; zadnji je govoril nemško. Sodrugi so zaključili, da bodejo z vso vnemo agitirali za socialistične kandidate pri bližajočih se mestnih volitvah (Daily Socialist).

Vesti iz Clevelanda.

Posebna poročila "Proletarcu"

Delavski shod.

Cleveland, O., 3. marca. — Dne 1. marca ob 3 uri popoldne vršil se je shod v prostorih g. N. N. na Marbel ave. v Newburgu, kterega so sklicali hrvatski sodrogi. Govorilo je več govornikov in med njimi tudi en slovenski govornik.

Na dnevnem redu je bil sedanji delavski položaj. Govorilo se je o organizaciji in o potrebi skupnega organiziranja slovenskir hrvatskih, čeških itd. proletarcev. Povdarjalo se je, kako velikanskega pomena bi bila skupna organizacija, ki bi delala v korist vseh slovanskih delavcev v Zedinjenih državah. Shod je bil zelo dobro obiskan. Kdo bi si mislil, da naši bratje Hrvati tako dobro napredujejo! Tako lepa udeležba in tako vse mirno; pač čas je, da se tudi bratje Hrvati zanimajo za napredek in koristi proletarskega razreda. Shod se je v najlepšem redu zaključil ob 6 uri zvečer.

K temu poročilu naj pripomenim še to: kakor je že navada, da pri najmirnejšem zborovanju skuša kdo kaliti mir, tako se je tudi na tem shodu našla kreatura, ki je hotela delati zgago in ta kreatura je bil še celo Slovenec. Prikolovratil med zborovalce in jim segal v besedo; ko je pa sam dobil besedo in je vse napeto pričakovalo, kaj bo lepega povedal, tedaj jo je pa mož pobrisal se na prosto. Svetoval bi takim rojakom, da naj drugikrat raje ostanejo doma če že pijejo toliko, da ne morejo brzdati svojega jezika. Na shod je prišel tudi sosedov fant in razvijal svojo modrost šele potem ko je bil shod že končan in je tam ostalo le par zborovalcev. Da fant ne razume slovenskega jezika, to je sam priznal in zato mu tudi ne zamerimo, da stvari ni razumel. Kdor pa ne razume, ta naj raje molči Fant je rekel, da ima nekaj tisočakov. Kaj je pa to meni mar! Naj raje pove, kdo mu je znosil te tisočake; ali mar niso Slovenci in Hrvatje? V ostalem so mi pa njegove razmere dobro znane. Svetujem fantu, da naj bode v bodoče miren, drugače ga pokažem v pravi luči.

Bratje Hrvati pa le tako naprej!

Poročevalec,

Katastrofa v Colinwoodu.

Naše sosede v Colinwoodu je 4. t. m. zadela velikanska nesreča. Med 9 in 10 uro dopoldne nastal je požar v ondotni ljudski šoli (public scool), kjer je bilo pri pouku nad 300 otrok, dečkov in deklic od 7 do 14 let. Posledice tega požara so grozne: približno 200 otrok je zgorelo. Kako je nastal požar se še ni doznalo. Eni pravijo da je imel kurjač premalo vode v kotlu in da se je ta prehudo razgrel. Bolj gotovo pa je, 'a je mož prehudo zakuril nakar se je užgala spodnja stena in take nastal požar. Strašni so bili prizori, ko so nedolžni otroci živi goreli v sikajočem plamenu. Rešilo bi se jih bilo lahko več, da ni coliwoodska požarna bramba tako grozno zanemarjena. Rešilne lestve so bolj za igračo kakor pa za resno odpomoč v slučaju požara. Ubogi otroci so bili kljub vsemu prizadevanju rešiti jih nazadnje prepuvčani svoji usodi. Cele kupe ožganih kosti in na pol sežganih mrličev je bilo na pogorišču, ko so pogasili ogenj. Zgoreli sta tudi dve učiteljici. A ko bi bili učitelji mesto učiteljic, ali se ne bi morda rešilo več otrok? Moški je v takem položaju vedno bolj srčen kot ženska.

Vsak razsoden človek mi bode pritrdil, da so za nečuveno katastrofo odgovorne oblasti; seveda v prvi vrsti šolska oblast zatem pa krajevne oblasti. Coliwoodčanje se veliko zanimajo za odpravo salunov, da bi se pa brigali za boljo požarno brambo in natančno izpolnjevanje varnostnih odredb, to pa ne. Policaje imajo tudi take, da samo lazijo okrog, kje bi koga zasačili pri glažu piva. Ali ni to škandalozno! Dan za dnevom se ponavljajo kapitalistični umori. Zdaj umorijo par sto delavcev v premogokopu; drugikrat spet morijo na železnicah, v gledališčih in nazadnje se spravijo celo še na nedolžne male otročiče v šoli. Oblast v službi kapitalizma je vsega tega kriva in ta je tudi umorila blizo 200 nedolžnih otrokov v Colliwoodu. Kapitalistično in klerikalno časopisje pa še zavija in hvali ta gnjili sistem ter zvaja nezavedno ljudstvo, da podpira svoje in svojih otrok morilce. Če konča nasilne smrti kak tiran, te daj toči to časopisje krokodileve solze in meče vse strele na storilce zločina, med tem ko pa nima niti ene zle besede za kapitalistične morilce, ki umorijo na stotine, tisoče delavcev, delavk in proletarskih otrok.

Groza me je spreletavala, ko sem videl zbirati kosti zgorelih otrok iz pepela. Kdo bode povrnil starišem najdraže kar so imeli, izgubo dvoje ali troje otrok? Kdo bode posušil solze nesrečnih mater? Kapitalisti bodejo to nesrečo kmalo pazabili, kakor pozabijo vsako ali jo bodejo pozabile nesrečne matere? Collinwoodski rojaki! Ta nesreča naj vam bode v zgled, kako se mori pod kapitalističnim vladnim sostemom. Vam nedolžne male žrtve pa bodi lahka zemljica.

Ne privoščijo zaslužka brezposelnim.

Cleveland, O., 3. marca. — Mestni očetje so sklenili, da se uvede splošno glasovanje po mestu, ktero ima odločiti, ali naj se tlakajo mestne ulice, popravljajo kanali itd. v svrho, da se uposlijo brezposleci, ali ne. In kaj smo doživeli? Večina Clevelandčanov je glasovala proti temu načrtu in podrla nade brezposelnim delavcem, ki so se veselili zaslužka, da bi nasitili svoje lačne otroke. S tlakovanjem ulic ne bode nič. Ako gledamo izid glasovanja po vardah, vidimo, da v onih delih mesta koder snujejo kapitalisti, milijonarji in drugi taki lenuharji, se je vse navprek glasovalo proti delavcem. Kaj njih briga! Naj delavčeve družine stradajo kolikor hočejo, oni se vseeno mastijo pri polnih mizah. Škandal! Slovenski štaparji! vi pa še prodajte svoje glasove pri bodočih volitvah za glaž piva, weesky ali pa še celo za čik tobaka! Zavedite se enkrat svojega razreda, pristopajte k delavski stranki in čitajte delavsko časopisje.

Clevelandski socialist.

Veselica v prid brezposelnih.

Cleveland. O. 6. marca — Tu v Clevelandu se je vršila na pustni torek veselica v prid brezposelnih rojakov, "Nova Domovina" piše, da so veselico priredila clevelandska podporna društva; v "Glasu Svobode" sem čital, da je isto priredil slov. socialistični klub "Luč" a" Glas Naroda" trdi, da se je veselica vršila pod vodstvom "slovenskega kluba" (!) v Clevelandu. Na sedaj si pa ubijajte glave! Kdo vraga je priredil veselico? Ali "N. D.", "Gl. Sv." slov. politični klub ali vsa društva? Ali so priredili vsi skupaj, ali pa samo socialistični klub "Luč"? Meni se zdi to čudno. Iz govora na veselici bi sklepal, da so jo priredila društva ne pa socialistični klub, No, naj "N. D. " prevrača kozle in se postavlja z veselico kolikor hoče in slednič naj priredi veselico kdor hoče, meni se le gre, kako je s finančnim izidom veselice. Že celi teden računajo, a v javnosti se še nič ne ve, ali je bila zguba ali dobiček. Če je izguba — tedaj gorje vam štaparji! Doplačati bodete morali vi, kajti vi ste krivi, da se je vršila veselica. Kaj vraga čakajo! Ali so ti preklicani računi tako zamotani? Jaz že komaj čakam podpore. Izgube, mislim ni toliko kot je bilo dobička; saj je bilo še pred veselico 90 tolarjev v rezervi. Smola je smola; povsod manjka denarja. Morda pa čakajo, da se priredi še druga veselica, kakor so to pisali razni listi. Slovenski klub, slov. soc. klub "Luč" — da še dve bodeti in magari tudi v postu, saj bog ni taka š———, da bi zameril nam Clevelandčanom, ki smo fest fantje!—

Ampak kimovcev pa imamo tu v Clevelandu. Vse je pisano; politična barva se menja, kakor barva kameleonov. Kadar se v Clevelandu ustanovi socialistični klub, da se bode upal očitno nastopiti, takrat bom vriskal veselja. Odločen nastop socialistov bode šele vrgel klerikalno trdnjavo v razvaline.

Kaj še doživim na prihodnjih dveh veselicah, bodem že poročal.

Clevelandski socialist.

Slovenska narodna čitalnica v Clevelandu, Ohio.

Svojim rojakom v Collinwoodu, O. ktere je zadela v sredo dne 4. t. m. tako grozna katastrofa, da so izgubili svoje najdražje na svetu, svojo nado in ponos, svojo ljubljeno deco, izrekamo tem potom svoje najsrčneje sožalje. Kakor vsak čuteč človek, tako v tej vaši brezmejni žalosti in nenadomestni zgubi sočustvuje z vami tudi

Slovenska narodna čitalnica v Clevelandu, O.

Od uredništva.

J. M. Pueblo, Colo: Vaš dopis je preveč oseben. Če bi ga priobčili, potem se spet vleče prepir v listu kot morska kača in to radi oseb, ki so pri nas — ničle. Dotičnika najbolje udarite ako ga popolnoma prezrete. To vam je veliki otrok, ki se joka, da sam ne ve za kaj; razsodni ljudje se ne zmenijo za otroke pa najsibo star sedem ali pa sedeminštirideset let. Pošlite kaj druzega izvenosebnega in "Proletarec" bo drage volje natisnil. Da ste nam zdravi.

Posledice nezmernosti.

Nezmernost vselej provzroči kake neprilike v želodcu, zlasti je to čutiti ob jutrih. Ako se take neprilike zanemarjajo, tedaj postanejo nevarne in končno neozdravljive. Mi ponovno opozarjamo naše čitatelje na Trinerjevo zdravilno grenko vino, ktero je jako zanesljivo sredstvo za vse želodčene neprilike. Ono olajša bolečine in spravi želodec k svojemu naturnemu gibanju; pojači ves prebavljalni sistem, živce in mišice ter naredi novo in bogato kri. Ako vas muči izguba apetita, nespavanje te žak glavobol in druge neprijetnosti vsled slabega prebavljanja, boljega zdravila ne morete dobiti kakor je Trinerjevo zdravilno grenko vino.

V lekarnah. Jos. Triner, 616-622 So. Ashland ave. Chicago, Ill.

Delavstvo producira vse bogastvo; bogastvo torej pripada delavstvu.

Agitatoričen del.

POZOR ROJAKI V KANSASU IN MISSSOURY-U.

Sodr. Anton Prešern, predsednik slov. socialističnega kluba štev. 1. v Chicagu in blagajnik Jugoslovanske delavske tiskovne družbe, potuje sedaj po državah Kansasu in Missoury-u. Sodr. Prešern je pooblaščen pobirati naročnino na "Proletarca" in prodajati delnice J. D. T. D.

Sodrugom in rojakom, ktere obišče, ga toplo priporočamo.

Upr. "Proletarca."

Sodr. Anton Livk, Kewaunee, Ill.: Naročnino $1.50 smo naravno prejeli. To lahko že razvidite iz tega, da Vam pošiljamo list. Vaša naročnina poteče s 74. številko "Proletarca."

Sodrug agitator! Ne zaničuj rojaka, ki ti je odrekel naročnino na "Proletarca" in morda še razžalil z odurnimi besedami tebe in tvoj socialistični čut. Pusti ga; čas in okolnosti sta dober zdravnik in mož bo prišel sam do prepričanja, kterega mu ti ne moreš vbiti v glavo. Poznam rojaka, ki je bil zagrizen klerikalec; o socializmu in socialističnem časopisju mu nisi smel zinniti niti besedice. Zgodilo se pa je, da ga je duhovnik njegove naselbine ostrigel za precejšno svotico. Mož je bil razkačen; spreviđel je, da se nahaja v krempljih izkoriščevalcev in **naročil se je sam na socialistični list.** V dotični naselbini ni danes boljega socialista kakor je oni rojak. Vidiš!

Prosimo cenjene sodruge, da naj pošiljajo naročnino na "Proletarca" edino na **upravništvo "Proletarca", 587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.,** ne pa na sodr. John Petrača, tajnika Jugoslov. Soc. Zveze, kakor se je to zgodilo že v več slučajih. Sodr. Petrič ima preveč posla s svojimi opravili in tako se rado pripeti, da dobimo pozno imena naročnikov kar pomenja zamudo lista dotičnim naročnikom. Prosimo, upoštevajte to!

Sodr. Val. Potisek, La Salle, Ill., je poslal prošli teden devet novih naročnikov.

Sodr. M. Stefančič, Fleming, Kans., je poslal tri celoletne naročnike.

Sodr. John Medved, Cumberland, Wyo., pošilja dva nova naročnika.

Sodr. Frank Černe, Cleveland, O., pošilja dva nova naročnika.

Drugi zvezek **"Izobraževalne knjižnice"**, ktero izdaje g. Ivan Kaker, izide te dni. Ta zvezek bode veliko obširneji od prvega in bode imel poleg "Svetovnih ugank" tudi drugo vsebino. Sodrugi, sezite po "Izobraževalni knjižnici." Zvezek stane 10c. Pišite na: Ivan Kaker, 629 Laflin St., Chicago, Ill.

DROBNE VESTI.

— Giuseppe Alia, kteri je ustrelil duhovnika Heinrichsa v cerkvi sv. Elizabete v Denverju, Colo., pred kakimi štirinajstimi dnevi, je bil 12. t. m. od porotnikov spoznan krivim umora prve vrste in obsojen v smrt na vešala. (Harry K. Thaw, ki je tudi umoril človeka vpričo več ljudi, ni bil tako hitro obsojen!)

— David Fratt, bivši predsednik državnega odelka delniške komisije in bogati veletrgovec s hlavno živino v Butte, Mont., je 13. marca pred ondotnim zveznim sodiščem priznal, da je ukradel 7.960 akrov ljudskega zemljišča Sodišče ga je nato kaznovalo z 48urnim zaporom (!) in $250 globe.

— Coloradski governor Butchel je prejel prošli teden anonimno pismo, v kterem grozi neznanec, da ho pognal v zrak zvezina poslopje in City Hall v Denverju, ako governor v prihodnjih 48 urah ne stori kaj za brezposelne delavce. Pismo je bilo podpisano "Republikanec, kteri je vedno glasoval pod pritiskom svojega bossa."

DR. F. J PATERA

Ordinuje: na severozah. voglu ASHLAND IN MILWAUKEE AVE. od 12. do 3. ure popol.; od 7. do 8. ure zvečer v pondeljkih, torkih, četrtkih in petkih.

Telefon Canal 180.

Dr. KAREL STULIK

527 So. Winchester Ave.

Telephone West 529

Zdravi notranje in zunanje bolezni ter je izvrsten ranocelnik. Uraduje: doma od 1—2 pop. ter z večer po 7 uri. V lekarni gos. Hermaneka, Centre a 18. Str., od 5-7 pop. V lekarni J. Stulik, na 21. St. a Paulina ul., od 11 do 12 dop. Priporoča se Slovencem.

ALOIS VANA

— izdelovatelj —

sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.

82-84 Fisk St. Tel. Canal 1405

GOSPODINJE POZOR

Najboljše, najfinejše in okusnejše meso prodaja po najnižji ceni slovenski mesar 376 W. 18. Street Chicago

MIHA LACKOVIC

376 West 18th St. Chicago.

Klobase in šunke pošiljam tudi izven Chicage proti C. O. D. podvzetju, ako se naroči 25 funtov.

Pišite za cenik v slovenskem jeziku. Za Chicago i okolico je moj zastopnik **Janez Trškan.**

KAKO PRIDE VAŠ DENAR NAJVARNEJE V STARI KRAJ?

Če ga pošlete po Mohor Mladiču, 617 So. Centre ave., Chicago, Ill. On je z zvezi z g. Sakserjem v New Yorku in pošilja denar točno, varon in zanesljivo v stari kraj.

Ako potujete v stari kraj ali želite koga svojih sorodnikov ali prijateljev vzeti v Ameriko, potem istotako kupite vozni listek pri Mohor Mladiču. On preskrbi dobro in hitro vožnjo po najnižjih cenah.

Mohor Mladič,

617 So Cetnter ave, Chicago, Ill.

FINE SMODKE,

vedno sveže pivo, izborno vino in fino žganje se dobi v

GOSTILNI

J. J. Vodak, Sons

683 LOOMIS STREET, CHICAGO, .. ILLINOIS

Valentin Potisek

GOSTILNIČAR

1235-1st St., La Salle, Ill

Toči vse, gostilni podrejene pijače inse priporoča rojakom **za obilen obisk.** Postrežba točna in solidna.

EMIL BACHMAN

BADGES, FLAGS, BANNERS & CAPS

580 SOUTH CENTER AVE. CHICAGO

Največa slavjanska tvrdka bander, zastav društvenih kap. prekoramnic, regalij in drugih stvari za društva

Pišite v slovenskem jeziku po moj 80 strani velik cenik kterega pošlem zastonj.

Andro Simulič.

PEKARNA

FINO PECIVO VEDNO V ZALOGI

11 E. 22nd ST. CHICAGO.

Jugoslovenska vinarna!

Podpisani naznanjam Hrvatom in Slovencem v Chicagi in okolici, da točim najboljša raznovrstna vina po primirni ceni.

Pridite, pripeljite znance in prijatelje, da se prepričate

Z vsem spoštovanjem

SLAVOLJUB ŠTAJDOHAR,

316 W. 18th St., Chicago

PREMOG, DRVA in KOKS

PRODAJA

ALBERT DENMARK

Pisarna na voglu

Center Ave., in 18. ulica

Prodaja konj i konjskih oprav.

Telefon Canal 2248

Stanovanje **594 CENTER AVE.,**

CHICAGO, ILL.

POZOR! SLOVENCI! POZOR!

SALOON

s modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.

Postrezba točna in izborna.

Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR,

564 SO. CENTER AVE., CHICAGO

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Izdravniška preiskava brezplačno—plačati je le zdavila, **647 in 649 Blue Island Ave., Chicago.** Za dne ure: Od 1 do 3 popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chicage živeči bolniki naj pišejo slovenski.

MIRKO VADJINA, 390 W. 18th St.

SLOVENSKO HRVATSKI BRIVEC.

TRI glavna in najboljša zdravila.

ZBOLJŠANE, LAKSATIVNE, KININ-KROGLJICE.

Ozdravijo prehlajenje v glavi v 12 urah. Prvi dan je treba použiti vsako uro eno krogljico do desetih ur; potem pa trikrat na dan dva do tri dni. Za akutni glavobolj je treba vzeti 4 krogljice, pomaga v eni uri. — Cena 25c.

HERMANEKOV BALZAM ZA KAŠELJ

je najboljši pripomoček proti kašlju, gripi, sušici prehlajenju in bolnemu vratu. Cena 25 in 50c.

HERMANEKOVO ELEKTRIČNO OLJE

je najboljši pripomoček zoper bolečine v prsih in hrbtu, zobobolu, glavobolu, reumatizmu, uhobolu, spahnenju itd. Cena 25 in 50c.

IZDELUJE IN PRODAJA

J. C. HERMANEK, lekarnar, 587 Center Av.

COR. 18TH STREET, CHICAGO, ILLINOIS.

Slovencem

in bratom Hrvatom se priporočam v poset mojega, dobro urejenega

SALOONA

kjer jim bo vedno postreženo z dobrimi pijačami, unijskimi smodkami itd. Imam tudi 'pool' ali igralno mizo

FRANK HUDALE,

611 So. Center Ave. Chicago

Slovenska gostilna

PRI FRANC ČECHU

Rojaki, kteri žele piti naturalno, doma izdelano vino, naj se oglasijo pri meni. Potujočim rojakom dam stanovanje in hrano po nizki ceni. Točim vse PIJAČE, ki spadajo k gostilni. Priporočam se v obilen obisk. S poštovanjem **FR. ČECH,**

568 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Rojaki Slovenci!

NAROČAJTE IN ČITAJTE NOVO OBŠIRNO KNJIGO.

Novih 50.000 iztisov.

se zastonj razdeli med Slovence.

"ZDRAVJE"

Katero je izdal prvi, najstarejši in najzanesljivejši zdravniški zavod.

The

COLLINS N. Y. MEDICAL INSTITUTE

Ta knjiga je **najzanesljivejši svetovalec** za moža in ženo, za deklico, in mladeniča! Iz nje bodete razvideli, da je zdravnik **COLLINS N. Y. MEDICAL INSITUTA** edini, kateremu je natanko znana sestava človeškega telesa radi tega zomore najuspešneje in v najkrajšem času ozdraviti vsako bolezen, bodisi akutna ali zastarela (kronična). Dokaz temu so mnogobrojna zahvalna pisma in slike katera lahko čitate v časopisih.

Knjiga je napisana v slovenskem jeziku na jako razumljiv način ter obsega preko 160 strani z mnogimi slikami. Dobi jo vsaki **Zastonj, ako pismu priloži nekoliko znamk za poštnino.**

Ko prečitate to knjigo, Vam bode lahko uganiti, kam se Vam je v slučaju u bolezni ako hočete v kratkem zadobiti preljubo zdravje, sedaj ko razni novo ustanovljeni zdravniški zavodi in kompanije rojake na vse mogoče načine vobijo in se hvalijo. samo, da izvabijo iz njih težko prisluženi denar.

Zatoraj rojaki, ako ste bolni ter Vam je treba zdravniške pomoči, pišite po to knjigo ali takoj natanko opišite svojo bolezen ter vsa pisma naslavljajte na ta naslov:

THE

COLLINS Y. N. MEDICAL INSTITUTE

140 West 34. Str. NEW YORK, N. Y.

Jože Sabath

advokat in pravni zastopnik v kazenskih in civinih zadevah.

Pišite slovenski!

1628-1638 Unity Building

79 Dearborn St., Chicago, Ill.

Res. 5155 Prairie Ave.

Phone Drexel 7271.

Košiček Bratje

SALOON

Dobro pivo, wiskey, likere, vino, izvrstne smodke in prigrizek.

Oglasite se na Centri!

Slovenci Pozor!

Ako potrebujete obleke, klobuke, srajce, kravate, ovratnike ali druge potrebne reči za moške -- za delavnik i praznik, tedaj se oglasite pri meni, kjer lahko govorite v svojem materinem jeziku.

Čistim tudi stare obleke in izdelujem nove po najnovejši modi in nizki ceni.

JURAJ MAMEK 581 Center Avenue, blizo 18. ul., Chicago

SVOJO FINO OPRAVLJENO

BRIVNICO

priporočam vsem bratom Slovencem.

JOHN HORVAT

610 Centre Ave., Chicago, Ill.

Slovenski in hrvatski časniki na razpolago.

Leopold Saltiel

ODVETNIK

v kazenskih in civilnih zadevah.

Auto Phone 6065.

Office Phone Main 3065

Residence Phone Irwing 4176

URAD: 27 METROPOLITAN BLOCK

Severozap. ogel Randolph in La Salle ulice

Stanovanje: 1217 Sheridan Road.

Človek iz Hongkonga

Spisal F. Hemly. — Poslovenil Zavertnik Jože.

Ljudje kavkaške rase so imeli pravico sprehajati se po pomolu, ali rmenokožcem je bil sprehod po pomolu prepovedan. Na pomolu so bile klopi, na katerih se je lahko sedelo in raz katere se je lahko opazovalo gibanje "šampansev," ki so gori in doli pluli po reki. "Šampansi" so bili razne velikosti; mali čolni, katere so vodile ženske, pa veliki, težko obloženi čolni, na katerih so veslali krepki kuliji.

Bila je zanimiva slika toda Gongh jo je gledal že od devete ure zjutraj v hudem mrazu. Sam ni vedel, kam bi se obrnil. Petkrat je že šel proti ameriškemu konzulatu, pa se je vselej vrnil. Minulo je še nekaj ur, da se je ohrabril in prekoračil vrata ameriškega konzulata in odšel po širokih stopnjicah navzgor. Kitajski služabnik mu je odprl vrata in ga povedel v pisarno, v kateri je portugiški pisač opravljal svoje posle.

"Rad bi govoril z gospodom generalnim konzulom", je rekel Gongh. Kitajec je naredil globok priklon in zginil.

"Vi želite govoriti z generalnim konzulom," je odgovoril takoj nekdo za njim. Gongh je presenečeno pogledal, kdo govori za njim. Že nekaj časa je minulo, odkar je Gongh slišal uljuden glas, pa še ta glas je bil mlade deklice. Njene nežne in lepe oči so ga gledale prijazno.

Obrnil se je in v zadregi je prijel za desnico, katero mu je ponudila.

Mlada dama ga je odpeljala v privatni komptoar in mu ponudila sedež.

"Kaj želite," ga je vprašala uljudno. "Slučajno sem jaz sedaj generalni konzul. Jaz sem gdč. Livingstone. Moj oče je odpotoval po službenih opravkih v Manilo in podkonzul je pa bolan. Nasmejala se je zopet prijazno ker bila si je svesta, da je vdružbi izobraženega moža. Njegova ponošena obleka ji je skoro razodevala njegove želje. Pogledala ga je vprašujoče v obraz. Gongh je povesil oči in pričel jecljaje:

"Tujec sem in iščem službe. Danes sem dospel s parnikom Kai-Pingem iz Honkonga."

"No in?" je prašala vzpodbrijajoče."

"Kakor hitro je mogoče, moram dobiti službo. Poskusil sem dobiti jo v Honkongu, pa zaman. V Kontonu sem se tudi ustavil. . .. Meni je vseeno, kakšno službo dobim" je naglo izgovoril. "Študiral sem pravosodje, pa nisem naredil izpita. Poskusil sem se izvežbati v bančnih poslih in sem tu di dobol pri nekem bančnem zavodu službo." Vprašati ga je hotela po priporočbah, a že je on brzo nadaljeval. "Moj dnevnik priporočbe in precejšno svoto denarja so mi ukradli neznani zlikovci v Honkongu. Moje ime je Janes Dinwidyee Gongh. Rojen sem v Richmondu, Va. kjer sem obiskaval tudi univerzo"

Mlado dekle g je pogledalo zamišljeno.

"Vi res niste imeli sreče," je dejala prijazno. "Izvolite vrniti se po preteku ene ure, tedaj mi je morda mogoče, kaj storiti za vas — ali pa kar počakajte tu."

"Odešel bom in se vrnem ob pravem času." Rad bi bil izrekel zahvalo, toda manjkalo mu je primirnih besedi.

Komaj je odšel, že je odšla gč. Livingstone preko vrta v filijalko združene banke New-York, Manila in Honkongin in potrkala na vrata g. ravnatelja.

Ravnatelj Harkins jo je prijazno sprejel in ji uljudno ponudil sedež.

"Kaj vendar želite princezinja Katinka," je vprašal ravnatelj.

"Prosila bi vas rada nekaj, mister Harkins."

"Le povejte," je dejal ravnatelj." Banko vam izročim ako zahtevate. "

"Čakajte malo, da veste, zakaj se gre. Anka mi je povedala včeraj, da je mister Carson zapustil banko in odšel v Šangai. Ali je to res. ."

Harkins je prikimal malenholično. "Res, je res. Sedaj naj zopet čakam mesece, da mi iz New Yorka pošlejo kakega človeka, ker tu ga tako dobiti ne morem."

"Če bi ga tu dobili, bi ga li vi sprejeli?"je vprašala gdč. Katinka.

"Takoj bi ga sprejel, če ima le dobre priporočbe. Moja dolžnost do zavoda me veže da sem oprezen."

Katinka je sedaj povedala vse, kar je vedela o Gonghu. Ko je končala, je še ravnatelj vedno zrl pred se kot človek, ki je v zadregi.

"Poskusite ga", je zaprosila Katinka. "Prepričana sem da je pošten človek."

Harkins je zamižal in se zaglobil v misli. Naenkrat je pa damo pogledal veselo in rekel!

"Da, da gdč. Katinka." Poskusil ga bodem. Če prestane skušnjo je poštenjak.".

* * *

Gongh je pobledel, ko je prečital listek na ameriškem konzulatu, ki se je glasil:

"Nemogoče mi je danes kaj storiti za vas. Ako se jutri zopet zglasite, tedaj upam, da se mi posreči.

Ameriški generalni konzulat:

J. V. Katinka Livingstone.

Gongh je listek utaknil v žep in odbitel iz komptoarja. Hodil je urno. Bilo je mraz. Mrzel veter ga je pretresel do kosti. Mel si je roke, da bi si ogrel otrple prste.

"Zakaj ji nisem povedal resnice," je mrmlal poluglasno, Zakaj ji nisem povedal, da sem zadnji novčič izdal za vozni listek.

Prišel je zopet na pomol. Sneg je sedaj padal gosto in v velikih snežinkah in odeval uličnl tlak in pomol z belo zimsko odejo. Utrujen je sedel na klop in apatično zrl pred se. Zadremal je. Nakrat ga je nekdo rahlo udaril po rami in nagovoril prijazno.

"No, g. kapitan Fane, vi ste se po svoje zabavili. Zakaj niste takoj prišli k meni. Pričakoval sem vas, odkar je Kai-Ping v luki.

Gonghu se je nejasno dozdevalo, da ga je nekdo zamenil z nekim drugim. Zeblo ga je preveč, da bi dajal pojasnila. Za eno se pa tako opotekel, da bi bilpodel, ako bi ne bila ujela krepka roka. Po kratkem pohodu se je Gonghu dozdevalo, da diha drug gorak zrak. Potem se je pa onesvestil.

* * *

Ko se je prebudil, je zrl začuđeno okoli sebe. Ležal je na fini postelji, v kaminu je pa prasketal ogenj in razsvetljeval napol temno sobo. Spati je moral več ur. Sedaj vstopi kitajski sluga z novo obleko in javi, da je kopelj že pripravljena. Gongh je premišljaval, kaj mu je storiti. Ali naj pod imenom Fane tu ostane, se nasiti, skoplje in obleče novo obleko, ali naj zopet odide v sneg?

Ako bi povedal, da ni Fane,tedaj bi mu iz milosrdnosti dovolili naj tu ostane. Za milosrdnost pa ne mora. Sploh je pa to krivda gostilničarja, saj ni sam rekel, da je kapitan Fane. Kitajec je odprl vrata kopalnice in Gongh je pohitel v kopelj. Gorka koppelj ga je o krepčala. Ko je s pomočjo Kitajcaca oblekel novo obleko, je imel le še eno željo: jesti. Kitajec ga je odvedel v obedovalnico, kjer ga je že čakal gostilničar, ki mu je prijazno stisnil desnico.

"Vi ste dobro zabelili kašo, Fane. Zjutraj ste prišli, vidim vas le opoldne, zvečer pa zopet hočete odtod. Kitajec je prinesel Gonghu stol in oba sta sedla za mizo.

"Bil sem bolan," je v zdihnil Gongh. "Zapustil sem parnik še le proti poldnevu" . . . . ..Gongh je lagal slabo, kajti ni bil izurjen v lažeh.

"Meni je žal," je gostilničar spregovoril sočutno. "Sedaj vam je najbrž odleglo.

"Sedaj sem zadovoljen," je dejal pogumno Gongh, ko je spoznal da je na trdnem.

Sluga je prinesel juho. Gostilčar je govoril mnogo in živo največ o ljudeh iz Hongkonga, katerih Gongh ni poznal. Gongh je le takrat odgovoril, kedar je bilo neobhodno potrebno.

Ko se je Gongh najedel, se je počutil tako dobro, da je pozabil, da mu sedi nasproti tujec. Pričel je pripodevati šaljivke, da se je gostilničar smejal. Ko sta sedela pri čaši kave, je gostilničar nakrat rekel, kot bi se spomnil nekega šaljivega dogodka. "Najboljša pripovedka je pa o starem Tai — Luan — Šiu. To morate še enkrat povedati. Še nikdar se nisem tako smejal, kot takrat. "

Gonga je to vprašanje nemilo dirnulo v obraz. Nakrat je občutil, da ni Fane, pač pa prosjak Gongh, ki uživa na tuje ime gostoljubnost. Stisnil je pest in pričel z opotekajočim glasom.

"Ni bil moj namen, —"

Gostilničar je zamahnil z roko.

"Oprostite! Potrpite malo, Fane! Kaj pa je," je vprašal kitajskega slugo, ki se je vrnil in s katerim je spregovoril nekaj kitajskih besedi. "No to je pa že preumno", je jezno nadaljeval, ko je sluga zopet postavil obednico.

"Ling mi je sporočil, da vaš parnik v pol ure odpluje."

(Konec prih.)

Socialistični pravljičar

Slepci in slon.

V deželi Hindostam se je zmenilo šest slepcev, da izrečejo svojo sodbo o slonu.

"Dobro ga pretipljimo", pravi eden, "in potem doženimo komu je vendar podoben ta stvor, ki mu pravijo slon."

Rečeno,, storjeno. Pred slepci je stal slon in prvi se počasi bliža živali. Tik slona se pa spotakne omahne in prileti z vso močjo z glavo ob slonov vamp.

"Joj!" zajavka prestrašeni slepec "slon je ravno tak kakor zid."

Pristopi drugi slepec in prime slona za štrlečo kost. "Oho!" pravi začuden. "Tukaj je nekaj ogroklega, trdega, gladkega in zelo osrega na koncu. Jaz bi rekel da je slon podoben bodalu."

Pride tretji in zgrabi za slonov rilec. "Nikakor ne" — protestuje energično slepec — " slon ni podoben ne zidu ne bodalu. Po tem, kar imam jaz v rokah, sodim, da je slon podoben kači."

Četrti slepec pristopi in vjame slona za nogo. Dolgo jo tiplje od od parkljev do kolena. "Kaj bi to moglo biti?" vpraša sam pri sebi Končno reče: "Aha slon je kakor drevo."

Na vrsti je peti slepec. Ta prime slona za uho in jezno pravi svojim tovarišem: "Tudi najbolj slep človek bi moral uganiti, kaj je to. Jaz sem do cela prepričan, da slon je podoben pahljači."

Zdaj pristopi zadnji slepec. Počasi dotiplje slonov rep "Kaj?" prične srdito, držeč vroki rep, — "zid? bodalo? kača? drevo? pahljača? Vi ste menda vsi dvakrat slepi! Moja sodba je, da slon je podoben špagi.

Nastal je vroč prepir. Vsak je trdil svoje in utemeljeval svojo sodbo o slonu. Posamezno je imel vsak prav, toda skupno so se naravno motili. Nazadnje vsak tudi sam sebi ni več vrjel in slepci so se razišli v v dvomih, v kakršnih so bili poprej.

Kaj nas uči ta pravljica? Približno tako sodijo nezavedni ljudje o današnjem družabnem sistemu. Vsak trdi svoje, vsak pravi, da inna prav a vsak je tako duševno slep, da ne vidi gorostasne zmote v kteri tava.

Odstranite tovor!.

Zgodilo se je pred mnogo in mnogo leti, da je padel od nekod velikanski zaboj na cesto in povezni človeka ki je slučajno šel mimo. Vrhu zaboja je bil težak tovor raznovrstnega blaga in na tem blagu je oblastno sedel monopolist Zbrala se je velika množica ljudi okrog tega zaboja in se posvetovala, kako rešiti človeka ki je zaprt pod tovorom. Dolgo so se posvetovali in prepirali in naposled je množica izbrala najmodrejše osebe ter odločila posebno hišo, kjer se naj posvetujejo modrijani in določijo zakon, po kterem se ima najlažje rešiti zaprt človek.

Prišli so možje, ki so se nazivali politični ekonomiste. Ti so dognali, da človek je že od nekdaj tako pod tovorom. To je njegova naturna kondicija in odveč bi bilo mi sliti na kako rešitev. Oglasil se je profesor — učen mož — in dejal da rešitev v zakoju zaprtega človeka bi bila pogin civilizacije. Prišli so okrog duhovniki in zgovorno pripovedovali, da človek je bil velik grešnik in zato ga je povezni tovor. On bo rešen, ne da bi se kdo dotaknil tovora nad njim. Končno so sklenili duhovniki, da človek mora ostati ravno tam kjer je, ako hoče biti čist svojih grehov Monopolistu vrhu tovara se je to dopadlo. Dal je duhovnikom mastne solžbe samo zato da se venomer pridigali: edino pravično je, da je človek tam povezanjen pod to vorom; drugje sploh ne more biti.

Slednič je prišel mimo mož in zavpil množici: "Odstranite tovor Dvignite zaboj in oprostite človeka!" Mož je bil socialist.

SOCIALIZEM IN ŽENA.

KORAK K ZAVEDNOSTI.

Berwyn, Ill. 8. marca.—

Cenjeni sodr. urednik! prosim malo prostora v našem ljubljenem listu "Proletarec".

Čas je prišel, da smo se začele tudi Slovenke prebujati iz klerikalne omotice. Stem smo pokazale, da nečemo zaostajati za ženami, drugih narodov ktere so žene davno spoznale, da ženska je tudi človek in vsled tega po krivici brezpravno bitje v človeški družbi.

Prišle smo do zaključka, da edino v socializmu moremo najti svoje pravice in enakopravnost z moškimi na političnem in gospodarskem polju. Ravno do tega zaključka so tudi prišle proletarske žene drugih narodov in se nato pridružile veliki bojni vrsti, ki si ji pravi mednarodna socialistična stranka. Družiti se mednarodno je edino pravilno in potrebno. Če je kapitalistično zatiranje proletarcev in proletark mednarodno, če je klerikalno poneumnevanje mednarodno in če je tudi robstvo žen mednarodno, zakaj ne bi bil tudi boj proti zatiranju, poumnevanju in robstvu žen mednaroden?

Slovenke žene in dekleta, pridružite se tudi ve temu mednarodnemu boju! Sledite zavedenim ženam drugih narodov. Snujte socialistične klube in stojte na strani naših sodrugov, ki se z milijoni razrednozavednih proletarcev borijo za spremenitev sadanjega napačnega družalnega reda v boljega, socialističnega. Socializem bodi naš cilj! In še nekaj jako važnega bi položila slovenskim ženam na srce: **vzgajajte svoje otroke v socialističnem duhu.**

Kakšna je vzgaja mladine, tak bode naš poznejši rod; od vzgoje je vse odvisno. Naši izkoreščivalci v rimskem ovratniku to dobro vedu in za nobeno stvar se tako ne tepejo kakor za kontrolo nad mladino in ženstvom. Oni so prepričani, da dokler bodejo imeli ženstvo na svoji strani in vpljivali na vzgojo otrok, tako dolgo bodejo vladali in odirali ljudstvo. Dolžnost vsake zavedene slovenske matere je torej, da posveti posebno pozornost vzgoji svojih otrok v duhu svobodomiselnosti in socializma.

Večina sodruginj v Chicagu goji željo, da bi si ženske ustrojile svoje podporno društvo in se pridružile k S. N. P. J. Moje mnenje je, da bi svobodnomiselne žene in dekleta agitirale ne samo v Chicagi, temveč po vseh slovenskih naselbinah in ustanovile svoja podporna društva, ktera bi se potem ko bi jih bilo zadostno število, združila v samostojno žensko podporno jednoto. Ali marsiktera bo rekla, da je to nemogoče. Je, je, vse je mogoče! Pogledajte, kako se je razvila S. N. P. J., dasi je masikdo rekel, da iz te jednote ne bode nič. Poglejmo dalje češko žensko svobodomiselno podporno jednoto, h teri spadam tudi jaz, kako krasno se razvija. Me Slovenke ne smemo zaostajati. Poprimimo se dela složno in vstrajno ne omagajmo, ne strašimo se truda in napora. Ustanovitev ženske svobodomiselne podporne jednote bi bil velikanski korak napredka za nas Slovenke.

Želim, da bi te moje vrstice obrodile mnogo sadu pri zavednih Slovenkah in čitateljicah našega "Proltarca".

S socialističnim pozdravom

F. T.

Ženska stranka in politika.

Klara Zetkin, osrednja tajnica internacijonalne ženske socialistične organizacije v Stuttgartu, Nemčija, pozivlje vse ženske socialistične klube in organizacije širom sveta, da ji pošlejo imena in naslove svojih uradnic. Naslov: Klara Zetkin, care of Dietz Publishing Co., Stuttgart, Deutschland, Europa .

—Češki socialisti v Avstriji kandidirajo v deželni zbor med drugimi kandidati tudi eno žensko, gospo Karolino Mach, urednico ženskega lista „Ženske Listy". Za Evropo je to nekaj novega.

Majnikova slavnost in socialistična omladina.

Slavnost delavskega praznika prvega majnika bode letos v South Brooklynu, N. Y. poveličal pri zor, kakoršnega še niso videli socialistično zavedeni proletarci v Ameriki. Delavske parade se bode namreč vdeležilo 150 otrok, dečkov in deklic v starosti od 5 do 14 let. Otroci bodo nosili mala banderca z napisom "socializem" in peli demonstrativne pesmice, v kterih se že dolgo časa vadijo. Kdo je pripravil otrokea do tega hvalevrednega koraka? Učiteljica Mrs. A. Praser, goreča socialistinja, kte ra je ustanovila že pred enim letom privatni razred za učenčke, ki pohajajo public šolo štev. 107, 8th. ave i 13th St. Otroci so večinoma od socialistični starišev. To privatno socialistično šolo naj bi posnemala vsa ostala ameriška mesta, kjer so večje socialistične organizacije.

POGOVOR.

Edmondo de Amicis.

Mati (žalostno): "....Pa, Ti si socialist in ne veruješ v boga (dotakne se malega križca, ki ji visi na vratu) in ne v to, kar si poljubljal kot otrok."

Sin: "Ali sem rekel to kedaj? Nikdar ne, draga mati. Ne pritrjujem, pa tudi ne zanikam. Upam samo. Glej, to je moja vest, in veruj mi, tudi stališče večine onih, ki se imenujejo vernike. Ako nisem trdne vere, ni to radi tega, ker sem socialist, temveč zato, ker sem človek svoje dobe. Duševna vzgoja je porodila v meni dvome; in te vzgoje mi niso dali socialisti. Poglej krog sebe: Kolikor le vidiš oseb in to oseb izmed naših prijateljev in znancev vsake starosti, katere tudi Ti sama spoštuješ, ki pa tudi gorko sovražijo socijalizem, ki pa sami nimajo vere, kar sami priznavajo ali pa pravijo, da jo imajo, živé pa tako, kakor bi je ne imeli. Socializem nikakor ne zapoveduje: ne veruj! socializem pravi: Vest bodi slobodna! — In ne zdi se ti, da ima socializem prav? Ali ni mogoče res, da le v svobodni zavesti more vzrasti in vzcveteti prava vera.."

Mati: "No.... če torej v nekaterem trenotku veruješ v boga, zakaj ne pomisliš, ubogi moj sin, Ti, ki hočeš premeniti svet, da je človeška družba takšna — če je takšna, kakor praviš — zato, ker tako hoče bog?"

Sin: "Nikoli, draga mati, nikoli ne morem tako misliti. Današnji svet je popolnoma drugačen kot je bil v časih. Tega menda ne tajiš. Torej prav; če se je izpremenil, je tako hotel bog. Ako je bil bog za to, da se je svet preje izpreminjal, zakaj pa bi sedaj ne bil zato, da se izpremeni v prihodnjosti? Kdo izmed vernikov bi se upal trditi, da je sedanja oblika ljudske družbe poslednja, kokaršno si bog želi, in pa taka oblika, katero je bog določil kot neizpremenljivo.Da bi hotel bog obdržati za vedno vse neredrnosti in slabosti katere so v današnji ljudski družbi?! Kdo to veruje?! Ako je to vse jasno, je zato, ker nas pusti bog delati, kakor hočemo — drugače bi tako ne imeli slobode, brez katere bi ne bilo niti zaslug, niti zakrivljenj. Prosti smo, delamo lahko vse, kar smatramo za dobro, rušimo vse, kar je slabega in zlega — predelati nam je človeško družbo tako, da bode boljša, nego je, in če to moremo, je naša dolžnost pred bogom tako delati!"

Mati: "Mogoče... lahko... ne tajim in ne zanikam.... Ali vaša napaka je, da je vaša ideja (misel), kakor pravijo vsi, utopija, utemeljena in ustanovljena na napačnem porazumljenju ljudske prirojenosti....."

Sin: "Ali, draga mati, ali se Ti ne zdi tudi utopija, ustanovljena na napačnem porazumljenju ljudske prirojenosti...."

Sin: "Ali, draga mati, ali se Ti ne zdi tudi utopija, ustanovljena na napačnem porazumljenju ljudske prirojenosti, ideja Kristusova, ki pravi, da naj se vsi ljudje ljubijo med seboj kot bratje, da naj bogatini razdajo vse revežem in tako postanejo revni, da naj se med seboj odpuste vse žaljive, da naj se nikdo ne briga za pozemeljske koristi? Glej, mati, ta ideja se mi uresničila niti v teku devetnajststo let! Upaš morebiti, da se kedaj uresniči?"

Mati: "O, ta stvar je čisto drugačna! Vse to, kar predpisuje evangelij, more izpolnjevati le oni, kdor hoče; pomisli le, da naj bi delali tako vsi in svet bi se izpremenil tako, kakor si želiš. Glej, sinko, k temu zadostuje naboženstvo (vero)."

Sin: "Ne, nikakor ne, draga mati. Če bi vera zadostovala zato, bi privedla ljudi na pravo pot, in tudi bi jih na tej obdržala; zakaj pa je potem treba, in to pri najbolj pobožnih narodih, toliko zakonov in take moči, da varujejo življenje in premoženje,da drže na uzdi ljudi in jih kaznujejo zaradi reda in miru? Kaj pa se to pravi? To se pravi, da vera ne zadošča. In ako ne zadošča k obdržitvi tega malo dobrega, kar obstoji, kako pa naj zadošča k izvrševanju onega boljšega za kar se mi bojujemo."

Mati: "Ne vem .... Ali vsi pravijo tako; vi hočete nemogočo izpremembo, družbo, kakoršno ste si sami izmislili, kakoršna ni nikoli bila in tudi ne bode."

(Konec prih.)

Socialisti se borijo za boljo bodočnost vaših otrok.

VIVE LA COMMUNE!

Ni kamen izklesan, ne bronast kip,
pomnik živ se dviga nad barikade.
Velik je, veličansten je — pomnik:
roj milijonov proletarske armade.

Mi smo pomnik! — Rodila nas je kri,
ki škropila je tlak na željo morilcev . . .
Iz prelite krvi — življenje novo vzkipi;
če pade jih pet — tisoč novih se dvigne borilcev.

Naprej roj! — Boj ni končan.
Še stoje barikade nepremagljive. —
V vrste junaki! S tiranstvom dol!
Vive la Commune! Vive! Ivan Molek.

BERAČ.

Spisal Zavertnik Jože.

Sredi avgusta je. Vročina je neznosna. Nališpane dame in blazirani gospodje šetajo po Latermanovem drvoredu in zro zaničljivo na druge, ki niso oblečeni v svilo, ali ne nosijo cilindra in glace-rokavic. Otroci v Ljubljanskem pratru igrajo otroške igre ali pa zvedavo gledajo nerodno in okorno slikane podobe na komedijantskih šotorih in kolibah. Vpitje in krik igrajoče se in vesele dece še razlega skoro do Dunajske ceste. Vmes pa cvilijo in tulijo lajne tako hripavo in v nesoglasju, da mora človek imeti jeklene živce, ako si hoče ogledati ta dirindaj od blizo.

Ob straneh drevoreda, tik jarka pa sede siromak i proseč mimoidočih darov. Nekateri imajo svoje prsi okrašene z vojaškimi svetinjami, kot bi hoteli reči, da imajo več pravice do darov, kot njih tovariši ki niso v svojem življenju nosili vojaške suknje.

Blizo križoputa sedi star siromak z markantnim od solnca zarjavelim obrazem. Črn zamazan in vijugast širokrajnik mu pokriva glavo, iz pod katerega se vsipajo gosti, že osiveli in dolgi lasje. Obleka je ponošena, jopič brez gumbov iz levega čevlja pa gleda palec zvedavo v svet. Siromak je brez desne noge, na desni roki mu pa manjkajo trije prsti pri dlani. Levico drži v naročjo, v kateri je nekaj drobiža, katega so mu dali milordni ljudje. Svojih oči ne poveša pred mimoidočimi, tudi ne moli, ampak odprto zre fino oblečenim gospodom in damam v obraz ki veselo klanjajoč šetajo mimo njega, kod bi hotel reči: zahtevam, saj sem delal preko trideset let za bogate postopače.

Ni se rodil kot prosjak. Pa tudi sam ni zakrivil, da danes sedi ob cestnem jarku v najkrasnejšem šetališču in prosi milodarov.

Ko je bil mlad je delal kot strojnik v slovenski metropoli. Oženil se je. Imel je sina, za katerega hranil in varčeval. Ali nesreče v delavski družini ne priznaje nikdor Komaj je sinček spolnil četrto leto je umrla žena. Vsi prihranki so šli. Treba je bilo zdravnika, leka, plačati je trebalo pogreb. . . . . Denar je pošel. Ali on ni obupal. Hranil, varčil in delal je toliko več, da bi zgubo nadomestil.

Pol leta po smrti njegove žene je v tvornici nastal štrajk, ker je delodajalec znižal plačo za deset odstotkov. Delavci so ga volili v zaupni odbor. Tvorničar ga je poklical k sebi, ponujal mu je denar, če svoje tovariše pregovori, da se vrnejo na delo, ker je vedel, da ima upliv pri delavcih. Kako ponosno je zalučal Judeževe groše tvorničarju v obraz!

Drugi dan so prišli po njega policaji in odgnali so ga kot hudodelca težko vklenjenega pred policajskega komisarja, češ, da je dejansko napadel svojega delodajalca, in da je nevaren javnemu miru. Sedem dni zapora in odgon, se je glasila nagla sodba policajskega komisarja. Sinčka njegovega katerega je ljubil kot punčico v svojem očesu, so oddali v deležno sirotišnico, njega so pa odgnali po prestani kazni v njegovo rojstvo vas. Kaj je hotel sedaj? Vrniti v mesto se ni smel, tudi svojega ljubljenega sinčka ni smel poljubiti še enkrat, predno odpotuje v tuje kraje in deleže. Za mesto je imel policijsko prepoved.

Odpotoval je svet, z gnjevom v srcu do družabnih in državnih naredb, ki so mu ukradle najdražje na svetu, ki so mu branile, da ni smel vzeti slovesa od svojega ljubljenca. Prehodil je skoraj vso Evropo. Večkrat je pisal v začetku na sirotišnico, da bi dobil kakšno poročilo. Zaman. Naveličal se je pisati.

Minolo je 20. let, odkar je ostavil domovino. Sklenil je, da se mladi vrne v domovino in poj jeli njegov sin živ ali mrtev.

Bilo je okoli Božiča. Mazal stroj. Nakrat ga zgrabi zobe kolo za hlačnico in ga potegn stroj. Njegov tovariš, ki je poleg njega je ustavil stroj.

Prepozno! Desna noga je zdrobljena pod kolenom in t prsti na desnici s katero se naglici intinktivno hotel ubra da bi zobčasto kolesovje ne st Prepeljali so ga v bolnico, kjer mu odrezali desno nogo in tri ste na desnici. Zopet so šli vsi hranki. Njegovi tovariši so brali toliko denarja, da je za gel odpotovati v svojo domov kam je hotel? V rojstno vas, k ga nihče ne pozna. Odločil se za mesto, saj tam mora biti nje sin.

V nekem cenenem prenoč v kolodvorskih ulicah je pren kjer je plačal z zadnjimi k carji prenočišče. Danes pa se Latermanovem drvoredu in p milodarov. Berač je, brez svoj brez doma, ki ne ve kam bo zv položil svojo trudno glavo, s si bo jutri otešil svoj glad mestu je, iz katerega so ga p 20 leti odgnali odgonskim pot

Nakrat se mu približa poli ki ga že oddaleč motri s svo črnimi in živimi očmi.

Nekje je že videl te črne in oči. Ali kje?

Ste li pristojni v mesto? p ne policaj.

"Nisem," odgovori siromak.

"Vaše ime," osorno nadalj policaj.

"Kaj vas briga moje ime," hlapec sužnodržcev," odgovori žko siromak.

"Brigajte se za tatove, mene pustite v miru!"

"V ime zakona ste aretiran seže naglo policaj vmes. "Te zasramovanje javnih organov

Policaj odsežne siromaka p komisarja, ki je danes slučajno v pisarni.

"Vaše ime," ga zopet vpr komisar.

"No če že hočete vedeti m ime pa naj bo," odgovori mi siromak. "Pišem se K. T. . . .

"Poglejte v imenik za zločin zapove komisar malomarno pi ju, "ako ni ta človek nevarna seba"

Policaju, ki je prignal siro ak, se izbuljijo oči, ko zasliši i Stopi korak bliže in s tresoč glasom vpraša.

"Ali je vaše pravo ime?"

"Da, moje pravo," odgov glasno siromak.

"Zelo nevarna oseba", seže sar vmes. "Ima policajsko pre ved za mesto".

"Tako, tako," spregovori misar. "Osem dni zapora in gon." Ako se še kateri krat vrt te v mesto, vas izročim okrajne sodišču .

"Ah, oče, oče, kaj sem st Odpustite," tarna policaj ki gnal siromaka." Nisem vedel ste moj oče. Ta vražja slu Vrag naj— — — —

Policaj odpaše sabljo in je že na stol. "Gospod komisar tri prinesem uniformo. Tako si bo naj opravljajo ljudje, ki majo človeške duše."

Objame očeta in ga pritisne sebi.

"Odpuščam, odpuščam," sp govori oče.

"Odvedite potepuha v zapor žaukaže bližnjemu policaju misar.

Očeta odženejo, sin pa opote joče, kot bi bil pijan, koraka mov in premišljuje o tem, da oče izustil resnico, ko mu je za čal v obraz, da je hlapec sužno žcev.

Proletarci agitirajte za "Pro tarca"! Skrbite, da prodre to š še delavsko glasilo v hišo sleher ga slovenskega delavca.